

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KRIMINALISTICKÁ TECHNICKÁ A ZNALECKÁ
ČINNOST POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY**

Autor práce: Martin Benda, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Hovorka

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce panu Mgr. Jaroslavovi Hovorkovi, za cenné rady, připomínky, poskytnuté konzultace a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

BENDA, M. *Kriminalistická technická a znalecká činnost Policie ČR : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2018. 73 s. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Jaroslav Hovorka.

Klíčová slova: kriminalistická technická činnost, kriminalistický technik, stopa, znalec, znalecký posudek, genetické zkoumání, DNA

Práce bude řešit problematiku využití kriminalistické technické a znalecké činnosti v praxi Policie ČR, která je rozhodující v procesu přeměny kriminalistických stop v důkazní materiál využitelný pro práci policie a zejména pak pro řízení před soudem. V rámci této činnosti jsou využívány metody, postupy a prostředky, které kriminalistika založila na přísně vědeckém, prakticky ověřitelném a trestně procesně správném základu. Budou zde uvedeny obecné postupy, které budou prezentovány na zkoumání kriminalistických genetických stop.

ABSTRACT

BENDA, M. *Criminalistic Technical and Expert Activity of the Police of the Czech Republic : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2018. 73 p. Supervisor : Mgr. Jaroslav Hovorka.

Key words: forensic technical activity, forensic technician, clue, expert witness, expert report, genetic investigation, DNA

The thesis will cover the use of the forensic technical and expert activity in the practice of the Police of the Czech Republic which is decisive in the process of transforming forensic clues into evidence that can be used for the work of the police, and in particular for court proceedings. As part of this activity, use is made of the methods, procedures and resources which forensic science has established on a strictly scientific and practically verifiable basis which is correct in terms of criminal proceedings. General procedures that will be presented for the examination of forensic genetic clues will be given here.

Obsah

Úvod.....	7
1 Cíl a metodika bakalářské práce	8
2 Vznik a vývoj kriminalistiky.....	10
2.1 Historie kriminalistiky.....	10
2.2 Moderní kriminalistika, předmět, systém a metody	13
3 Kriminalistická technická činnost u Policie ČR.....	15
3.1 Kriminalisticko-technické prostředky, metody a postupy.....	15
3.2 Kriminalistický technik, vedoucí SVS a policejní orgán	18
3.3 Kriminalistické stopy, vyhledávání, zajišťování	20
4 Znalecká činnost Policie ČR.....	25
4.1 Subjekty znaleckého zkoumání	25
4.2 Znalecká činnost.....	30
4.3 Znalecký posudek.....	32
5 Právní úprava	36
6 Kriminalistické znalecké genetické zkoumání.....	42
6.1 Historie a vývoj genetického zkoumání	43
6.2 Metody genetického zkoumání a vyhledávání biologických stop.....	46
6.3 Druhy lidského biologického materiálu pro genetické zkoumání.....	51
6.4 Kontaminace DNA	53
7 Kazuistika.....	56
Závěr	61
Seznam použitých zdrojů	63
Seznam zkratk	66
Seznam obrázků	67
Přílohy.....	68

Úvod

Lidskou společnost po celou dobu její existence provází specifická lidská aktivita, kterou je kriminalita v nejobecnějším slova smyslu. Je to vlastně páčání protiprávní činnosti a podle toho, jakou právní normu tato činnost porušuje, je různě postižitelné. Pokud jde o páčání trestné činnosti, tedy v současném pojetí práva, jedná se o nejzávažnější porušení trestně právních norem současné lidské společnosti.

Stejně tak dlouho společenské systémy provází i potřeba protiprávní jednání, zejména trestné činy, zjišťovat, objasňovat a předcházet jim. Zároveň trvá snaha učinit veškerá opatření k tomu, aby jejich pachatelé byli odhaleni a podle zákona, a na základě důkazů, řádně potrestáni.

Právě potřeba dostatku různých, ale přesvědčivých důkazů, které vyžadují moderní trestně právní normy, vedla ke vzniku kriminalistiky jako samostatného, ale zároveň interdisciplinárního vědního oboru, ve kterém má své nenahraditelné místo kriminalistická technická a znalecká činnost.

Téma „Kriminalistická technická a znalecká činnost Policie České republiky“ bylo zvoleno z několika důvodů. Prvním a hlavním důvodem této volby byla skutečnost, že je toto téma v poslední době velice mediálně populární a zajímavé jak pro odbornou, tak i pro laickou veřejnost. Množství populárně naučné literatury a pořadů roste raketovou rychlostí a jejich obliba neustále stoupá. Tento fakt je podmíněn zejména tím, že kriminalistika úzce kooperuje s mnoha dalšími vědními obory jako je biologie, medicína, chemie, fyzika, počítačové a další vědní disciplíny.

Dalším důvodem volby tohoto tématu je neodmyslitelná a velmi důležitá role kriminalistiky, která vedle kriminologie a viktimologie, má důležité postavení v ochraně společnosti před trestnými činy, jakožto společensky nebezpečnými jevy.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Kriminalistická technická a znalecká činnost je stěžejní činností různých odborníků a znalců, kteří svými závěry přinášejí důkazní materiály do konkrétních kauz. Je to činnost nesmírně zodpovědná založená na vědeckých poznacích a využívající práci policejních specialistů z kriminalisticky relevantních míst.

Hlavním cílem práce bude ozřejmit a věcně zhodnotit problematiku kriminalistické technické a znalecké činnosti v podmínkách Policie České republiky (dále jen PČR). Bude zde také objasněno základní pojmosloví této problematiky, bude objasněna platná právní úprava, a to jak pro oblast kriminalistické techniky, tak znalecké činnosti v rámci PČR. Budou uvedeny historické souvislosti vývoje zkoumání i praktické využití této speciální činnosti.

Součástí práce bude studie skutečných případů z oblasti molekulární genetiky a bude proveden jejich souhrnný popis od zajištění stop po výsledek zkoumání. Zároveň budou navržena vhodná opatření zabráňujících kontaminaci kriminalistických stop a tím omezení neprůkazných zkoumání.

Práce bude rozdělena na dvě samostatné, ale logicky navazující části – na část teoretickou a část praktickou. Po úvodu bude v první kapitole specifikován cíl práce a uvedeny metody, kterými má být cíle dosaženo.

Druhá kapitola bude věnována stručnému vývoji kriminalistiky a jednotlivých oborů zkoumání od jejího vzniku po současnost.

Třetí kapitola bude věnována kriminalistické technice, kde bude objasněno základní pojmosloví, zásady kriminalistické technické činnosti, metody a postupy využívané kriminalistickými technikami při vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop v rámci ohledání místa činu.

Čtvrtá kapitola explikuje znaleckou činnost v PČR. Budou v ní soustředěny poznatky o primární funkci znalců se zaměřením na činnost odborů kriminalistických technik a expertíz a Kriminalistického ústavu Praha.

V páté kapitole bude uvedena právní úprava kriminalistického technického a znaleckého zkoumání. Pátá kapitola pojednává o právní úpravě znalecké činnosti Policie České republiky *de lege lata*.

Šestá a zároveň stěžejní kapitola osvětlí proces kriminalistického znaleckého a expertizního zkoumání v oblasti genetických stop a jejich přínos pro kriminalistickou praktickou činnost. Tato kriminalistická identifikační metoda individuální identifikace osob je v poslední době nejvyžívanějším zkoumáním v rámci Policie České republiky a je neodmyslitelnou a velice důležitou součástí v objasňování trestné činnosti.

Sedmá kapitola bude věnována praktickému využití kriminalistického a expertizního zkoumání, které bylo provedeno ve skutečných případech. Budou zde prezentovány výsledky činnosti specialistů z oblasti molekulární genetiky, které vedly ke zjištění pachatele trestného činu.

K úspěšnému zpracování tématu budou použity metody sběru, shromažďování, analýzy a syntézy historických i současných dat, metoda studia odborné literatury, analýzy, syntézy a reprodukce právních norem, metody logické i grafické.

2 Vznik a vývoj kriminalistiky

2.1 Historie kriminalistiky

Kriminalita provází lidstvo od prvobytně pospolné společnosti, přesněji řečeno od doby, kdy byly vyřčeny první právní zvykové normy lidského chování. Kriminalitou byla vždy myšlena protiprávní jednání, která lze považovat za jednání nebezpečné pro členy společnosti, kterými jsou ohrožovány základní společenské vztahy, zájmy a hodnoty. Proto vyvstala potřeba vytvoření účinného nástroje na ochranu společnosti, a tou se staly právní normy a dohled nad jejich dodržováním.

V průběhu vývoje lidské společnosti došlo i v právních disciplínách, zejména v oblasti trestního práva, k vývoji. Od božích soudů a práva útrpného, k podstatně humanističtějšímu přístupu v oblasti dokazování viny konkrétním osobám. A právě pro tento humanistický přístup trestního práva byla vytvořena nová vědní disciplína, která má přinášet do procesu objasňování a dokazování jednoznačné důkazy proti konkrétním osobám – kriminalistika.

Kriminalistika pak jako samostatný vědní obor vyvinula a využívá různé metody, postupy a prostředky, kterými kriminalistické stopy související s konkrétními kauzami zkoumá a činí k nim závěry. Tento postup je vlastně kriminalistickým technickým zkoumáním, a to buď jako zkoumání expertizní nebo jako zkoumání znalecké.

Z historického pohledu za první kriminalistickou metodu, kterou se získávaly důkazy o vině konkrétní osoby, může být považován výslech. Tím byly získávány relevantní informace z paměťových stop k osobě pachatele k průběhu události a jiným okolnostem již v dávném starověku. V té době to byla účinná, i když mnohdy nepřesná metoda vedoucí k odhalování zločinců a prokazování jejich viny. Trestně právní proces té doby trpěl často výraznou důkazní nouzí, kterou inkviziční orgány vyplňovaly metodou tortury a propracovaných mučení, kterými bylo vynucováno doznání viníků, ale i nevinných lidí.

Opravdový průlom v trestně právním procesu nastal až s nástupem průmyslové revoluce a strmým rozvojem vědy a techniky. Právě do tohoto období spadá vznik samostatné kriminalistické vědy, která přinesla vědecky podložené důkazy do oblasti odhalování, objasňování trestní činnosti a do trestního řízení před soudem. Vznikem

kriminalistiky byl položen základ k odstranění důkazní nouze ve většině řešených trestních kauz.

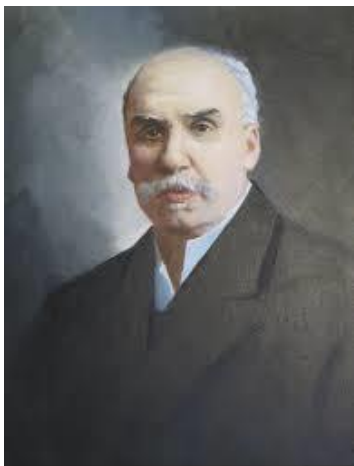
Vzhledem k tomu, že kriminalistika je úzce spojena s přírodními, společenskými a technickými vědami a využívá jejich speciální metody a vědecké postupy, je právě v období první i druhé průmyslové revoluce hojně rozšiřována a zdokonalována. Postupem času pak vznikaly nové kriminalistické metody a postupy identifikace osob i jiných objektů. Takovými metodami se staly kriminalistická daktyloskopie, trasologie, mechanoskopie, chemie, balistika apod.

Zároveň jsou kriminalistikou popisovány základní vědecké zásady a postupy v procesu zkoumání předkládaných stop. Byly také položeny základy taktiky ohledání místa činu, vyhledávání a zajišťování stop na něm, včetně jeho dokumentace.

Za zmínku jistě stojí uvedení chronologického vývoje vybraných kriminalistických metod zejména pro identifikaci osob i věcí a jejich autorů. Mezi zakladatele identifikačního zkoumání osob a věcí řadíme následující osobnosti:

- a) **Eugen Francois Vidocq** (*23. 7. 1775 - †11. 5. 1857).
- b) **Hans Gross** (*26. 12. 1847 - †9. 12. 1915).
- c) **Alphonse Bertillon** (*24. 04. 1853 - †13. 02. 1914),
- d) **Jan Evangelista Purkyně** (*17. 12. 1787 - †28. 07. 1869),
- e) **Ladislav Havlíček** (*06. 04. 1900 - †30. 07. 1976).

Do osamostatnění kriminalistiky, jako vědního oboru, byla kriminalistika vnímána jako určitá součást jiných vědních oborů. Moderní kriminalistika, jejíž vznik je datován do druhé poloviny 19. století, je však již vnímána jako zcela samostatný, i když interdisciplinární vědní obor. V oblasti kriminalistiky přinesla tato převratná doba velká jména.

Obr. č. 1 Hans Gross

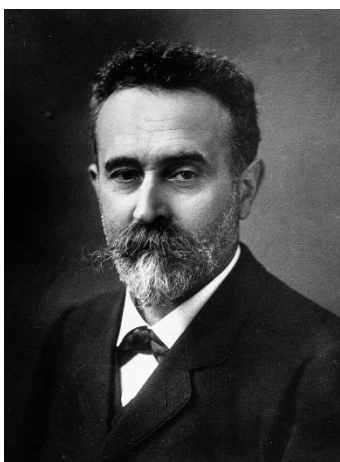
Za „otce kriminalistiky“ založené na vědeckém základě, je označován absolvent práv **Hans Gross**. Pracoval téměř 30 let jako vyšetřující soudce a poté jako státní zástupce. V roce 1893 vydal své přelomové dílo pod názvem „Příručka pro vyšetřovací soudce“. V této publikaci zúročil své zkušenosti z mnoha přírodních a také technických vědních oborů, kterými se aktivně zabýval. Právě v tomto díle poprvé specifikoval termín kriminalistika. Upozornil na provázanost přírodních věd s procesem získávání důkazních materiálů a konstatoval,

že kriminalistika je policejní vědou.

Zakladatelem a zároveň také velitelem prvního moderního policejního sboru ve Francii - „SURETE“ (1812), byl **Eugen Francois Vidocq** – zločinec, který po útěku z transportu na galeje dalších deset let páchal trestnou činnost. Následně přešel k policii a stal z něj pro pařížské podsvětí velice obávaný a nepříjemný protivník. Francois Vidocq je také považován za spoluzakladatele mnoha oborů kriminalistiky, zejména trasologie a metody identifikace osob podle anatomických a funkčních znaků.

Obr. č. 2 Francois Vidocq

Obr. č. 3 Alphonse Bertillon

Alphonse Bertillon, zakladatel první identifikační metody, která byla založena na antropometrii - tedy měření vybraných částí lidského těla. Nejprve pracoval jako písař na policejní prefektuře a náplní jeho práce bylo vyplňování karet zločinců a jejich evidence v kartotéce. Evidované údaje však byly nedostačující a postrádaly jakýkoli systém. Proto nebyla možnost prokázat recidivistům jejich identitu, kterou si často měnili.

Z tohoto důvodu začal Alphonse Bertillon pracovat na své metodě identifikace osoby, založené na měření různých částí lidského těla. V počátcích se setkával s neuznáním, ba dokonce posměchem. Úspěch zaznamenal až ve chvíli, kdy do své funkce zasedl nový policejní

prefekt. S jeho nástupem dostal Bertillon šanci svá tvrzení obhájit, což se mu nakonec povedlo tím, že zjištěné údaje zakládal do funkčního systému zpětné identifikace osob. Právě na základě tohoto systému se mu podařilo identifikovat osoby, které uváděly jinou totožnost. Tak vznikla identifikační metoda zvaná „bertillonáž“, která byla rozšířena o fotografování postav i obličejové části registrovaných osob.

Prvním význačným českým kriminalistou byl **František Protiwenský** (*1865 - †1927), který daktyloskopoval osoby na českém území již od roku 1891. V roce 1903 zakládá v Praze soukromou daktyloskopickou sbírku, kterou v roce 1908 poskytuje i k veřejnému užívání. Tato daktyloskopická sbírka je jednou z nejstarších svého druhu na světě. Je autorem knihy *Nauka o daktyloskopii a popisování osob*.

Další významnou osobností české kriminalistiky je **Ladislav Havlíček** (*1900 - †1976), zakladatel kriminalistické metody – mechanoskopie. Během svého působení u četnictva se vyprofiloval jako odborník na vyšetřování vloupání do pokladen a trezorů. Zde si ověřoval své poznatky z oboru mechanoskopie a tuto metodu, kterou sám založil, také dále rozvíjel. V knize *Mechanoskopie stopy a znaky řemeslných nástrojů* osvětlil vyhledávání, zajišťování a zkoumání mechanoskopických stop.

Obr. č. 4 Ladislav Havlíček

2.2 Moderní kriminalistika, předmět, systém a metody

Moderní kriminalistika je díky své korelaci s většinou dalších humanitních i technických vědních oborů natolik rozmanitá o rozsáhlá, že neexistuje její jednotná definice.

Obecně je kriminalistika definována jako: „*samostatný vědní obor sloužící ochraně občanů a státu před trestnými činy tím, že objasňuje zákonitosti vzniku, trvání a zániku stop a zákonitosti vyhledávání, shromažďování a zkoumání stop tím, že vypracovává podle potřeb trestního zákona a trestního řádu metody, postupy, prostředky a operace zájmu úspěšného odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti.*“¹

---

1 MUSIL, J. a kol. *Kriminalistika*, 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 6

Na základě této definice lze jednoznačně dovodit, že jedním z nejpodstatnějších pojmů kriminalistiky je kriminalistická *stopa*, která je významným nositelem zásadních údajů o pachateli, oběti, o jejich jednání na místě činu a také o spáchaném trestném činu. Dále lze vymezit i předmět kriminalistiky, který je tvořen těmito okruhy zákonitostí:

- a) zákonitostí vzniku, trvání a zániku stop a jiných kriminalisticky relevantních informací o spáchaných trestných činech a
- b) zákonitostí vyhledávání, zajišťování, zkoumání a využívání stop a jiných kriminalisticky relevantních informací o spáchaných trestných činech.

Stejně jako ostatní vědní obory má kriminalistika i svůj systém. Pohled na systém kriminalistiky však není jednotný a v literatuře lze najít několik pojetí. Největší rozdíl v pohledu na systém kriminalistiky je mezi anglosaskými a střeoevropskými zeměmi.

Anglosaské země chápou kriminalistiku jako vědecké metody a poznatky na vypátrání věcných důkazů, jejich zkoumání, následnou interpretaci a důraz kladou na technické a přírodovědné zkoumání.

Střeoevropské a východní země, tedy i Česká republika, naopak používají zcela jednotně pojem „kriminalistika“ jednak ve smyslu technického pohledu na zkoumání stop a věcných důkazů (tedy kriminalistickou techniku) a jednak jako teoretické pasáže, kriminalistické taktické metody (kriminalistickou taktiku) a metodiku vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů (kriminalistickou metodiku).²

Kriminalistická věda v průběhu svého vývoje zavedla mnoho druhů expertizního a znaleckého zkoumání, které je na území České republiky zastřešeno jediným vědeckým ústavem, kterým je pro tento obor zkoumání prioritní a tím je Kriminalistický ústav Praha.

---

2 STRAUS, J., VAVERA, F. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem II*. Praha: Police history, 2005, s. 8-9

3 Kriminalistická technická činnost u Policie ČR

Kriminalistická technická činnost má své nezastupitelné místo v systému praktické kriminalistiky, ať už se jedná o pojetí anglosaské či střeoevropské. V praktické činnosti - zejména při vyhledávání, zajišťování, dokumentaci a zkoumání kriminalistických stop, jsou uplatňovány nejnovější kriminalistické technické metody, prostředky a postupy doporučené kriminalistickou vědou. S kriminalistickou technickou činností je úzce provázána i znalecká činnost. Ta na ni přímo navazuje a společně mají zásadní vliv na úspěšné odhalování a objasňování trestných činů.

Kriminalistická věda, ve svém systému, určila kriminalistickou techniku pro vyhledávání, zajišťování, dokumentování, shromažďování a zkoumání zejména kriminalistických materiálních stop a věcných důkazů.

Obecná kriminalistická technická činnost v rámci PČR je zpravidla vykonávána na místě činu kriminalistickým technikem nebo k tomu určeným policejním orgánem, a někdy také expertem - znalcem v daném oboru. V rámci zkoumání pak v rozsahu svého oboru či odvětví ji realizuje kriminalistický znalec nebo expert a v rozsahu svého osvědčení i odborník.

Kriminalistickou praxí bylo ověřeno, že při veškeré kriminalisticko-technické činnosti na místě činu má být postupováno dle zásady o jednom vedoucím, který zodpovídá za provedení veškerých úkonů na místě a zároveň za vyžádání zkoumání. Odbornou stránku věci poté konzultuje s kriminalistickým technikem, popřípadě znalcem, kteří však zodpovídají pouze za technické provedení jednotlivých úkonů.³

3.1 Kriminalisticko-technické prostředky, metody a postupy

Rozvoj různých vědních a technických oborů přímo zasahuje do všech oblastí lidského života. Přináší dokonalejší využití materiálních zdrojů, vyvíjí se nové progresivní materiály za použití nových zdrojů energie. Obrovský posun, zejména ve vědeckém zkoumání, nastal v rámci digitalizace a automatizace. Bez výpočetní techniky si dnes nedokážeme představit snad ani den. Přímo úměrně je tento rozvoj vědy a techniky spojen s vyvíjením a využíváním stále modernějších kriminalistických

---

3 ČESKO. Čl. 3 odst. 3 závazného pokynu policejního prezidenta č. 100/2001, ke kriminalisticko-technické činnosti Policie České republiky., ve znění pozdějších předpisů

technických prostředků, postupů a metod, které jsou dnes neodmyslitelnou součástí boje proti zločinu.

Hlavním smyslem využití současných technických postupů, prostředků a metod je zdokonalování činnosti policie v boji s nebezpečným, protispolečenským jednáním. Vysokou měrou tak přispívají ke zjištění a dopadení pachatelů. Jejich účelem je zefektivnění práce policie, zajištění nestrannosti a nepředpojatosti, zdokumentování jevů a zjištěných skutečností jak na místě činu, tak v rámci zkoumání. V neposlední řadě se podílejí i na prevenci kriminality.⁴

Samotná kriminalistická věda samozřejmě využívá nejnovější objevy, poznatky a technické vymoženosti jiných vědních oborů a sama takové vyvíjí a ověřuje v oblastech, které využívá pro kriminalistické technické metody a pro oblast zkoumání kriminalistických stop a jiných důkazních materiálů. Proto kriminalistika pracuje s různými:

- a) metodami,
- b) postupy,
- c) prostředky.

ad. a) Kriminalistické metody

Kriminalistické metody mají v rámci kriminalistické vědy, ale i v rámci praktického poznání, za úkol nejenom zjišťovat, ale i zkoumat kriminalisticky relevantní informace o spáchaném trestném činu, a na základě zkoumání činit vědecky podložené závěry. Společně s kriminalistickou technikou a kriminalistickými postupy vytváří jednotný systém kriminalistických metod. Tyto metody kriminalistická věda dělí na tři základní skupiny:

- a) obecné poznávací metody,
- b) speciální metody,
- c) specifické metody.

Obecné poznávací metody mají všeobecnou působnost a mimo kriminalistiku se užívají ve většině vědních oborů. Jedná se o metody, které může využít jakákoli

---

4 STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická technika*. Plzeň: A. Čeněk, 2012, str. 7 - 8

fyzická osoba i vědní obor. Mezi ně patří pozorování, měření, popisování, porovnávání atd.

Speciální metody kriminalistika převzala z ostatních humanitních a technických vědních oborů, a pro své potřeby je případně náležitě upravila. Tyto metody se pro svou univerzálnost využívají i ve vědních oborech, pro které nebyly původně určeny. Patří zde zejména metody matematické, biologické, chemické, fyzikální, biometrické, sociologické a další.

Poslední skupinou jsou tzv. „**specifické metody**“, které se vyvíjely společně s rozmachem kriminalistiky a jejich hlavní uplatnění je právě v kriminalistice. Jedná se o metody zkoumání v oboru:

- a) kriminalistické daktyloskopie,
- b) ručního písma,
- c) kriminalistické biologie a genetiky,
- d) antropologie,
- e) kriminalistické odorologie resp. pachových stop,
- f) kriminalistické trasologie,
- g) kriminalistické mechanoskopie,
- h) kriminalistické balistiky,
- i) kriminalistické defektoskopie,
- j) audiovizuálního záznamu, tedy zkoumání hlasu nebo
- k) portrétní identifikace.

ad. b) Kriminalistické postupy

Kriminalisticko-technické postupy jsou na sebe navazující, závislé činnosti využívané při poznání kriminalisticky relevantní události, zejména při vyhledávání, zajišťování a zkoumání kriminalistických stop.

ad. c) Kriminalistické prostředky

V rámci jednotlivých kriminalistických metod se užívají různé obecné, speciální i specifické technické prostředky a nástroje umožňující specialistům vhodné zviditelnění, zadokumentování, zajištění a zkoumání kriminalistických stop, jako důkazního materiálu z místa ohledání.

Sem řadíme různá technická zařízení, přístroje, nástroje, materiály, postupy, způsoby a pravidla jejich použití, které slouží k realizaci kriminalisticko-technických metod. Základní dělení kriminalisticko-technických prostředků je velmi podobné jako základní dělení kriminalisticko-technických metod. Dle vzniku, případně charakteru kriminalistických prostředků je tedy jejich základní rozdělení do tří skupin:

- 1) obecně využívané,
- 2) upravené ke kriminalistickému využití,
- 3) speciálně zhotovené ke kriminalistickému využití.

Další dělení kriminalisticko-technických prostředků je podřízené jejich využití při objasňování a vyšetřování kriminalisticky relevantních skutečností a jejich předcházení. Zde se jedná zejména o prostředky k vyhledávání stop, dále k jejich zajišťování a zadokumentování. V neposlední řadě jsou to technické prostředky využívané při znaleckém zkoumání. Pak tyto prostředky dělíme na:

- a) technické prostředky sloužící k vyhledávání kriminalisticko-technických stop a jejich znaků,
- b) technické prostředky používané k fixaci a zajišťování stop,
- c) technické prostředky používané při znaleckém zkoumání stop a jiných důkazů,
- d) komplexní jednotka technických prostředků pro vyhledávání, fixaci a zajišťování stop a znalecké zkoumání stop a jiných věcných důkazů.⁵

3.2 Kriminalistický technik, vedoucí SVS a policejní orgán

I jím používané kriminalisticko-technické metody a prostředky jsou založené na vědeckých poznatcích. **Zároveň lze konstatovat**, že to je činnost velmi rozmanitá a zároveň odpovědná. Z tohoto důvodu vzniká potřeba mít při vyhledávání, zajišťování, dokumentaci a balení kriminalistických stop zkušeného, odborně zdatného a schopného

---

5 STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická technika*. Plzeň: A. Čeněk, 2012, str. 10 - 11

specializovaného pracovníka, který má všeobecný přehled kriminalistických vědeckých oborů užívaných v kriminalisticko-technické činnosti a zkoumání stop.

Proto v policejní praxi vznikla funkce kriminalistický technik a požadavky na tuto pozici upravují vnitřní normy PČR. V ZP PP č. 100/2001 se uvádí, že „*kriminalistický technik je policista služebně zařazený v kriminalisticko-technickém pracovišti, který je držitelem kriminalisticko-technického osvědčení dle interního aktu řízení a je oprávněn samostatně vykonávat kriminalisticko-technickou činnost; kriminalistický technik neplní úkoly policejního orgánu v trestním řízení.*“⁶

Jeho největší přínos pro trestní řízení, pro odborné a znalecké zkoumání je spatřována ve vyhledávání, zajišťování a dokumentaci kriminalistických stop při ohledání místa činu. Zde platí, že „*pokud jsou úkony vykonávané na místě činu kriminalisticko-technicky nebo odborně náročnější, je kriminalistický technik na místo vyžádán k vyhledání, ohledání a zajištění místa činu, předmětů nebo stop.*“⁷

Tento specialista konzultuje s **vedoucím ohledání** a policejním orgánem jeho další postup a použití vhodných kriminalisticko-technických metod a prostředků. Na místě provádí podrobnou fotodokumentaci, která slouží k pozdějšímu ucelenému přehledu o objektech na místě v době ohledání. Na místě ohledání pracuje systematicky a plánovitě tak, aby nedošlo k poškození objektů ohledání a byly zachyceny všechny relevantní skutečnosti zjištěné ohledáním.

Hlavní činností kriminalistického technika tedy je vyhledání a zajištění stop. Nalezené stopy po jejich vyhledání označí a jejich nález ihned zaznamená do protokolu o ohledání s přesným uvedením místa jejich nálezu. Pro označení stop a jejich nezaměnitelnost se u PČR používají tabulky s arabskými číslicemi, přičemž jsou takto označené stopy řádně zadokumentovány pomocí fotografické nebo video dokumentace. Po ohledání místa činu stopy zajistí a uloží do vhodného a rezistentního obalu tak, aby nedošlo k jejich znehodnocení, popřípadě zneužití.⁸

---

6 ČESKO. Čl. 2 písm. e) závazného pokynu policejního prezidenta č. 100/2001, ke kriminalisticko-technické činnosti Policie České republiky, ve znění pozdějších předpisů

7 ČESKO. Čl. 3 odst. 5 závazného pokynu policejního prezidenta č. 100/2001, ke kriminalisticko-technické činnosti Policie České republiky, ve znění pozdějších předpisů

8 ČESKO. Čl. 3 odst. 12 závazného pokynu policejního prezidenta č. 100/2001, ke kriminalisticko-technické činnosti Policie České republiky, ve znění pozdějších předpisů

3.3 Kriminalistické stopy, vyhledávání, zajišťování

Kriminalistické stopy související s objasňovanou věcí oprávněně zaujímají nejvýznamnější místo v kriminalistickém vědeckém zkoumání a jejich vyhledávání a zajišťování se řadí mezi podstatné, ne-li nejvýznamnější úkoly kriminalistické technické činnosti. Mají principiální vliv pro objasnění trestného činu a zároveň umožňují policejnímu orgánu získat potřebné informace o způsobu jeho provedení a pachateli činu. Přinášejí informace také k osobám, které se na činu podílely a k jejich činnosti na místě činu samém.

Hlavní podmínkou pro vznik stop je vzájemné působení dvou materiálních, na sobě nezávislých objektů. Po tomto vzájemném působení zanechává jeden z objektů na nebo ve druhém typické změny nebo změny v sobě navzájem, které jsou za použití kriminalistických metod zjistitelné. Význam tohoto zjištění spočívá ve faktu, že osoby a nástroje jimi použité při páchání trestné činnosti zanechávají odraz v okolním prostředí a tyto odrazy vznikají často i bez ohledu na vědomí a vůli těchto osob.

Za kriminalistickou stopu je považována „každá změna v materiálním prostředí nebo ve vědomí člověka, která příčinně nebo alespoň místně nebo časově souvisí s vyšetřovanou událostí, obsahuje kriminalisticky nebo trestně právně relevantní informaci a je zjistitelná a zajistitelná a informace z ní využitelná pomocí přístupných kriminalistických, přírodovědných a technických metod, prostředků a postupů.“⁹

Kriminalistická věda rozděluje kriminalistické stopy se zřetelem na odlišné okolnosti jejich vzniku a z pohledu možného zkoumání. Odborná literatura uvádí, že základní rozdělení kriminalistických stop je dáno prostředním, ve kterém byla stopa vytvořena, proto stopy rozděluje na:

- a) PAMĚŤOVÉ,
- b) MATERIÁLNÍ.

Paměťové stopy vznikají prostřednictvím vnímání okolních vjemů receptory lidských smyslů. Toto vnímání je nezávislé na lidské vůli a je ovlivňováno různými okolnostmi, zejména vlastnostmi osoby, na kterou působí. Zásadní význam mají tyto stopy zejména pro kriminalistickou taktiku. Z tohoto důvodu jsou někdy označovány jako stopy kriminalisticko-taktické.

---

⁹ STRAUS, J. a kol *Kriminalistika, kriminalistická technika*. Praha: KÚP, 2007, s. 12

Materiální stopy mají hmotnou povahu a vznikají prostřednictvím působení objektů v živé i neživé přírodě mimo lidský mozek. V literatuře bývají označovány jako kriminalisticko-technické. Klasifikace materiálních stop má vzhledem k počtu jejich druhů hned několik variací.

Obecně se však udává rozdělení *podle informace, kterou materiální stopy nesou* a dělí se pak na stopy materiální:

- a) jež vyjadřují informace o *vnější struktuře* objektu, který je vytvořil. Do této skupiny jsou řazeny například stopy mechanoskopické, daktyloskopické, trasologické apod.,
- b) jež vyjadřují informace o *vnitřní struktuře* objektu, který je vytvořil, sem řadíme stopy biologické, chemické aj.,
- c) které vyjadřují informace o *funkčních a dynamických vlastnostech* objektu, který je vytvořil. Zde se jedná o stopy pohybu, hlasu, rukopisu apod.,
- d) jež vyjadřují *sdrúženou informaci o vlastnostech* objektu, který je vytvořil, jedná se o stopy, které vznikly kombinující informací z předchozích skupin.

Kriminalistická věda dále dělí materiální stopy *podle změn v materiálním prostředí*, a to na stopy:

- a) *Vstřícné*, které vznikají při oboustranném působení dvou objektů, přičemž jsou v těchto objektech způsobeny vzájemné změny.
- b) *Plošné a objemové*, které jsou označovány jako 2D a 3D. Při vzniku plošných stop dochází k přenesení hmoty z jednoho objektu na druhý. Při tomto kontaktu nedochází k deformaci objektů. Plošné stopy jsou dále děleny na navrstvené (objekt, který stopu vytváří, přenese hmotu na druhý objekt) a odvrstvené (objekt přenese hmotu na objekt, který vytváří stopu). Při vzniku objemové stopy je poté deformována struktura jednoho z objektů. Jedná se o stav, kdy na sebe vzájemně působí objekty o různé tvrdosti, přičemž měkčí je deformován tvrdším.
- c) *Statické a dynamické*. Stopy **statické** vznikají vzájemným dotykem objektů, přičemž nedochází k dalšímu pohybu objektů. Zákonitost vzniku dynamických stop je dána vzájemným působením objektů a dále jejich posunem. K působení

tlakové energie je tedy přičtena ještě energie pohybová. *Dynamické stopy* jsou dále děleny na rýhy (vznikají působením objektu s malou plochou), stopy sešinuté (zde se jedná o soustavu rýh) a stopy zhmožděné (opakované působení na totožné místo).

- d) *Periferní*, které vznikají tak, že je z místa odstraněn objekt, po kterém zůstává obrys. Periferní stopy vyjadřují pouze informaci o půdorysu daného objektu.
- e) *Stopy oddělení*, které se tvoří tak, že dochází k oddělení částí objektu od celku. Stopy oddělení jsou dále děleny na stopy mechanického oddělení od pevného celku (úlomky nástrojů, střepy apod.) a stopy zanechané látky (zplodiny výstřelu).
- f) *Mikrostopy*, jsou stopy velmi malých rozměrů, popřípadě obsahující nepatrné množství či nízkou koncentraci hmoty.

Vyhledání kriminalistických materiálních stop

Vyhledávání materiálních kriminalistických stop závisí na charakteru stop a faktu, zda jsou za běžných podmínek viditelné či nikoliv. Pro vyhledání viditelných stop je potřeba svědomité a podrobné ohledání místa činu kriminalistickým technikem zpravidla bez další potřeby užití kriminalistických technických prostředků a metod.

Stopy, které jsou nepozorovatelné běžným lidským zrakem, jsou označovány jako stopy latentní. Jejich vyhledávání a zviditelnění probíhá za užití nejrůznějších kriminalistických prostředků. Nejčastěji se užívá metoda optického zviditelnění, tedy nasvětlení kriminalisticky relevantního místa, popřípadě jeho pozorování v šikmém osvětlení. Pro tyto účely je užíváno osvětlení jak s bílým světlem, tak světlem barevným, které se vytváří předsunutím barevných filtrů před zdroj světla.

Pro zviditelnění stop biologických, popřípadě chemických se používá ultrafialové záření, po jehož užití materiální stopy fluoreskují. Samozřejmostí je poté využívání různých optických zvětšovacích prostředků.

Další možností pro zviditelnění zejména daktyloskopických a trasologických latentních stop je metoda mechanického zviditelnění. Při této metodě jsou na zájmové místo nanášeny látky obsahující mikroskopické částice, které jsou zachyceny na materiálu vytvářejícím stopu. Charakteristické je pro tuto metodu zviditelnění

daktyloskopických stop za užití argenterátu (jemně mletého kovového hliníku) a jiných kovových prášků.

Dále je využíváno fyzikálně chemického zviditelnění, např. za využití kyanoakrylátových par pro zviditelnění daktyloskopických stop na plastických hmotách a jódových par pro zviditelnění daktyloskopických stop na papíře, omítce a jiném porézním materiálu.

Chemická metoda využívaná pro zviditelnění latentních biologických stop je metoda aplikace barviva Bluestar Forencis na latentní krevní stopu.¹⁰

Zajištění kriminalistických materiálních stop

Metody zajištění jsou odlišné podle druhu jednotlivých stop a jejich charakteru. Často se stává, že jednu stopu lze zajistit několika odlišnými způsoby.

Obecně však platí, že vybraná metoda musí uchovat stopu v takovém stavu, aby bylo možné její další zkoumání. Kriminalistická nauka uvádí, že kriminalistické stopy lze zajišťovat následujícími způsoby:

- a) IN NATURA,
- b) Na daktyloskopické fólie,
- c) Odléváním,
- d) Oddělením od celku,
- e) Mechanickým stěrem, seškrabáním,
- f) Fotograficky nebo na jiné záznamové zařízení obrazu.

Nejběžnější a nejčastější metodou zajišťování stop je fotografování. V zásadě se všechny stopy před užitím jakékoliv jiné metody musí vyfotografovat, neboť u této metody nehrozí znehodnocení stop.

Další metodou zajištění je IN NATURA, tzn. „zajištění originálu stopy“. Pokud je to technicky možné, zajišťuje se stopa i se svým nosičem. Tato metoda je mimo jiné výhodná i při následném zkoumání, neboť pracovník znaleckého pracoviště není limitován množstvím zajištěného materiálu z místa činu. Materiální

---

¹⁰ CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: A. Čeněk, 2005, str. 85 - 88

stopy vyjadřující informace o vnitřní struktuře objektu se pro účely kriminalistického zkoumání musí zajišťovat vždy in natura. Z různých objektivních příčin (např. velikost nosiče stopy) toto však není možné a zajišťuje se pouze část vytvořené stopy, tedy oddělením stopy od celku.

Oddělení může být provedeno *mechanickým* nebo *fyzikálním* způsobem. Oddělení stop mechanickým způsobem se provádí odloupením nebo seškrábáním stopy z jeho nosiče za užití nástrojů. Při využití fyzikálního způsobu je stopa „smývána“ z povrchu nosiče za užití vatového tampónu zvlhčeného destilovanou vodou nebo fyziologickým roztokem.

Snímání stop na daktyloskopickou fólii je další možností zajištění stopy, při kterém však hrozí reálné nebezpečí poškození stop nebo dokonce jejich celkové znehodnocení. Na jejich provedení u jednotlivých stop je pouze jediná možnost.

Poslední z významných způsobů zajišťování stop je jejich odlévání. Zde se musí jednat o stopy s výrazným plastickým profilem a výrazným reliéfem stopy. Při odlévání je potřeba užít vhodný odlévací materiál (silikonový kaučuk, hmota na bázi sádry), tak aby nedošlo k poškození stopy. V případě odlévání stop v sypkých materiálech je potřeba stopu nejprve fixovat.

4 Znalecká činnost Policie ČR

Kriminalistické znalecké zkoumání je označováno jako „*samostatná kriminalistická metoda spočívající v systému úkonů a operací směřujících k odhalení nebo objasnění skutečností důležitých pro dokazování v trestním řízení za použití odborných znalostí a metod z různých oblastí vědy, techniky, umění a řemesel.*“¹¹

Z tohoto je patrné, že orgány činné v trestním řízení (dále jen OČTŘ) se setkávají v průběhu objasňování trestné činnosti s celou řadou odborných skutečností, jejichž objasnění vyžaduje speciální odborné znalosti. Vzhledem k tomu, že není možné, aby takovými vědomostmi disponovaly, a to ještě ve všech oborech, byla zřízena v rámci PČR specializovaná a znalecká pracoviště, kde pracují specialisté, kteří disponují těmito vědomostmi. Zároveň mají k dispozici technické zázemí, ve kterém mohou kriminalisticky relevantní materiál podrobit potřebnému zkoumání.

Z tohoto důvodu jsou v rámci trestního stíhání přibíráni experti nebo znalci z daného oboru zkoumání, aby mohli na základě pouze svého odborného a vědeckého uvážení kvalifikovaně danou stopu prozkoumat a vyvodit zjištěné závěry.

4.1 Subjekty znaleckého zkoumání

Hlavními subjekty znalecké činnosti jsou znalec a znalecké ústavy, přičemž je jejich činnost upravena v zákoně č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících ve znění pozdějších předpisů. V tomto právním předpisu se v § 2 odst. 1 uvádí, že „*znaleckou a tlumočnickou činnost mohou vykonávat pouze znalci a tlumočníci zapsaní do seznamu znalců a tlumočnicků; znaleckou činnost vykonávají také ústavy.*“¹² Primární rozdělení subjektů vykonávajících znaleckou činnost:

- a) znalec – fyzická osoba,
- b) znalecký ústav – právnická osoba.

ad. a) Znalec

V rámci platné legislativy je vymezena osoba znalce, tedy okolnosti, za kterých může být fyzická osoba jmenována znalcem a zároveň jeho práva a povinnosti. Přesná

---

¹¹ MUSIL, J. a kol. *Kriminalistika*. 2. vyd.. Praha : C. H. Beck, 2004. str. 308

¹² ČESKO. § 2 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

definice znalce však chybí. V odborné literatuře je za znalce označována osoba se speciálními odbornými znalostmi a vědomostmi v určitém oboru, která své znalosti a vědomosti využívá k objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení.¹³

Takovou osobou je osoba, která je jmenovaná ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu v rozsahu, v němž je ministrem spravedlnosti k tomu pověřen, a to v případě, pokud o to osoba sama požádá nebo je navržena určitou organizací. Zároveň musí splňovat zvláštní požadavky vymezené v § 4 odst. 1 zákona o znalcích a tlumočnících. Zde je uvedeno, že „*Jmenovat znalcem (tlumočnickem) lze toho, kdo:*

- a) je státním občanem České republiky, občanem jiného členského státu Evropské unie, kterému bylo vydáno potvrzení o přechodném pobytu nebo povolení k trvalému pobytu na území České republiky, nebo státním příslušníkem jiného než členského státu Evropské unie, kterému bylo vydáno povolení k trvalému pobytu na území České republiky,*
- b) je způsobilý k právním úkonům v plném rozsahu,*
- c) je bezúhonný,*
- d) nebyl v posledních 3 letech vyškrtnut ze seznamu znalců a tlumočnicků pro porušení povinností podle tohoto zákona,*
- e) má potřebné znalosti a zkušenosti z oboru (jazyka), v němž má jako znalec (tlumočnick) působit, především toho, kdo absolvoval speciální výuku pro znaleckou (tlumočnickou) činnost, jde-li o jmenování pro obor (jazyk), v němž je taková výuka zavedena,*
- f) má takové osobní vlastnosti, které dávají předpoklad pro to, že znaleckou (tlumočnickou) činnost může řádně vykonávat,*
- g) se jmenováním souhlasí.“¹⁴*

Náš právní systém umožňuje přibrat znalce ke konkrétnímu případu, přestože nesplňuje výše uvedené podmínky. Je tomu tak proto, že ne na všechny lidské činnosti nebo nastalé případy jsou znalci, kteří splňují obecné podmínky. Proto je možné přibrat znalce tzv. „ad hoc“ ke konkrétnímu případu.

---

13 MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní.* 3.vyd. Praha, C. H. Beck, 2007. str. 443

14 ČESKO. § 4 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

Jde tedy o výjimečné případy, ve kterých mohou vykonávat znaleckou činnost i fyzické osoby nezapsané do seznamu znalců, přičemž důvody pro využití tohoto institutu jsou uvedeny v § 24 zákona o znalcích a tlumočnících. Jedná se zejména o případy, kdy pro daný obor není znalec do seznamu zapsán, popřípadě takový úkon nemůže provést, nebo by provedení tohoto úkonu znalcem zapsaným do seznamu bylo spojeno s nepřiměřenými obtížemi nebo náklady. Musí však splňovat potřebné odborné předpoklady a vyslovit souhlas s provedením znalecké činnosti.

ad. b) Znalecké ústavy

Vedle znalců vykonávají znaleckou činnost i právnické osoby. Zde platí, že tyto ústavy musejí být zapsány do seznamu znaleckých ústavů na základě rozhodnutí ministerstva spravedlnosti. Tyto ústavy přitom musí splňovat podmínku, že nejméně tři jeho společníci, členové nebo zaměstnanci jsou znalci zapsanými pro požadované obory a ústav má materiální a personální vybavení k vykonávání znalecké činnosti.

Seznam znaleckých ústavů je rozdělen na dva oddíly. V prvním oddílu seznamu znaleckých ústavů jsou zapsány ústavy, popřípadě další pracoviště, která jsou přímo zaměřená na znaleckou činnost. „Do druhého oddílu seznamu znaleckých ústavů se zapisují vysoké školy nebo jejich součásti a veřejné výzkumné instituce, případně jiné osoby veřejného práva nebo jejich organizační složky vykonávající vědeckovýzkumnou činnost v příslušném oboru. Tyto ústavy jsou určeny především pro zpracování znaleckých posudků ve zvlášť obtížných případech vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení.“¹⁵

Znalecká pracoviště policie

V této části práce bude rozebrána úloha znaleckých pracovišť PČR, kterými jsou:

- a) ***Kriminalistický ústav Praha,***
- b) ***Odbor kriminalistické techniky a expertiz,***
- c) ***Pyrotechnická služba Policie České republiky.***

---

¹⁵ ČESKO. § 21 odst. 3 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

Kriminalistický ústav Praha Policie ČR (dále jen KÚP) má několik samostatných znaleckých pracovišť. Znalecká pracoviště PČR zpracovávají znalecké posudky svým jménem a jsou přibírány jako znalec. Až samotné znalecké pracoviště KÚP pověří konkrétní osobu k vypracování znaleckého posudku – kriminalistického znalce. Ten je ve služebním poměru k PČR, tedy policisty, je služebně zařazen na konkrétním znaleckém pracovišti a bylo mu ředitelem Kriminalistického ústavu Praha vystaveno Osvědčení o způsobilosti k vykonávání znalecké činnosti.

KÚP je nejvýznamnějším znaleckým pracovištěm PČR s celorepublikovou působností. Je zapsán v seznamu znaleckých ústavů Ministerstva spravedlnosti České republiky do prvního i druhého oddílu a jeho znalecká činnost se tedy zakládá zejména na vytváření znaleckých posudků pro orgány činné v trestním řízení.

Podle ustanovení § 105 odst. 1 a § 110 odst. 1 trestního řádu je KÚP znalcem pro obory elektrotechnika, chemie, strojírenství, písmoznalectví a kriminalistika v odvětvích mechanoskopie, trasologie, elektrotechnika, defektoskopie, metalografie a technická diagnostika, balistika, zkoumání ručního písma, zkoumání písma psacích strojů, technické zkoumání dokladů a písemností, technické zkoumání pravosti platidel a cenin, daktyloskopie, chemie, fyzikální chemie, biologie, genetika, antropologie, fonoskopie, zkoumání videozáznamů, zkoumání fotografií a fotografické techniky, analýza dat a zkoumání nosičů dat.

Znalecká činnost tvoří jednu z primární úlohu KÚP a představuje především zpracování znaleckých posudků a odborných vyjádření pro OČTŘ. Tuto funkci plní od svého vzniku, tedy od roku 1958.

KÚP také metodicky řídí a koordinuje zkoumání jednotlivých „Odborů kriminalistické techniky a expertiz“ krajských ředitelství PČR, pokud zde byly zřízeny. Obrovský význam má KÚP ve sféře vědeckého výzkumu, zejména vývoji a zavádění nových metod a postupů do kriminalisticko-technické a znalecké praxe. Významná je také publikační činnost tohoto ústavu.¹⁶

---

16 ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Kriminalistický ústav Praha: O nás [online]. Policie ČR, © 2018 [cit. 2018-01-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/o-nas-56.aspx>>.

Je potřeba se zmínit, že KÚP je členem mezinárodních znaleckých institucí ENFSI a TRIADA a díky jeho špičkovému materiálnímu a personálnímu vybavení patří v Evropě k respektovaným a uznávaným znaleckým pracovištím.

Odbor kriminalistické techniky a expertiz (dále jen OKTE) krajských správ PČR je tak dalším znaleckým pracovištěm zajišťující znaleckou činnost pro orgány činné v trestním řízení.

Jednotlivé odbory jsou zapsány v seznamu znaleckých pracovišť Ministerstva spravedlnosti České republiky do prvního oddílu. Tyto odbory mimo znalecké posudky, vypracovávají odborná vyjádření dle ust. § 105 odst. 1 Trestního řádu, ale i znalecké posudky v přestupkovém řízení.

Předmětem jejich činnosti je expertizní, popř. znalecké zkoumání v oboru kriminalistika v odvětví mechanoskopie, trasologie, elektrotechnika, defektoskopie a metalografie, technické zkoumání dokladů a písemností, pyrotechnika, balistika, zkoumání ručního písma, zkoumání písma psacích strojů, daktyloskopie, chemie, fyzikální chemie, biologie, genetika, zkoumání videozáznamů, zkoumání fotografií a fotografické techniky, analýza dat a zkoumání nosičů dat.

Mimo znaleckou činnost je další funkcí OKTE vlastní výkon kriminalisticko-technické činnosti, a tedy i práce na místě kriminalisticky relevantních událostí. Zde je jejich úkolem zejména zjišťování, zviditelňování a zajišťování kriminalistických stop, ale také poskytnutí odborné konzultace OČTR.

Pyrotechnická služba Policie České republiky má rovněž celorepublikovou působnost a vedle znalecké činnosti vykonává odborné úkony spojené s používáním, vyhledáváním, shromažďováním, prověřováním, zneškodňováním, manipulací a přepravou munice, výbušnin, pyrotechnických výrobků, podezřelých předmětů a nástražných výbušných systémů.

Od 15. 11. 2001 je tento útvar Policie ČR zapsán v seznamu znaleckých ústavů Ministerstva spravedlnosti České republiky do prvního i druhého oddílu pro obor kriminalistika, odvětví pyrotechnika. Zde se jedná o kriminalisticko-technickou a znaleckou činnost spojenou se zkoumáním zákonitostí stop vytvořených po výbuchu, zkoumání výbušnin, munice a dalších podobných objektů, stejně jako zkoumání částí munice, nástražných výbušných systémů a jejich komponentů.

Znalec je tedy přibírán orgánem činným v trestním řízení vždy, když v rámci probíhajícího trestního řízení nastane požadavek k objasnění odborných skutečností, a to v jakékoliv fázi trestního řízení.

4.2 Znalecká činnost

Znalecká činnost znalce je definována jako pořizování podkladů, příprava a následné zhodnocení výsledků zkoumání vypracováním znaleckých posudků, popřípadě odborných vyjádření. Jejím hlavním úkolem je objasnit odborné skutečnosti, které jsou důležité pro probíhající trestní řízení. Nejčastěji jde o vyhodnocování a zkoumání kriminalistických stop za účelem identifikace objektu, který je vytvořil.

Samotnou znaleckou činnost, lze dle činnosti znalce rozdělit na jednotlivé fáze¹⁷, kterými jsou:

- 1) vstupní fáze – znalci jsou pokládány základní otázky, jsou vytyčovány hypotézy a jsou stanoveny metody zkoumání,
- 2) fáze analyticko-syntetická – v této fázi je přistoupeno ke znaleckému zkoumání,
- 3) vyvození a formulování závěrů – jsou posuzovány výsledky jednotlivých znaleckých zkoumání, přičemž jsou stanovovány závěry,
- 4) fáze vypracování znaleckého posudku,
- 5) hodnocení znaleckého posudku.

Odborných znalostí znalce lze využít i mimo proces zkoumání, při objasňování závažné trestné činnosti, kdy vyvstává potřeba konzultace s odborníkem v otázkách předběžného zkoumání stop, vytyčování kriminalistických verzí, při vyšetřovacím úkonu apod.

V neposlední řadě lze znalce přibrat k úkonům prováděným během ohledání místa činu, kde je využíváno jeho odborných znalostí při vyhledávání, zajišťování a dokumentaci kriminalistických stop, ale také pro metodické řízení činnosti policejního orgánu na místě činu.

---

17 MUSIL, J. a kol. *Kriminalistika*. 2. vyd.. Praha : C. H. Beck, 2004. str. 311

V literatuře se můžeme setkat s několika odlišnými druhy dělení znalecké činnosti. Kriminalistické znalecké zkoumání však zahrnuje tyto druhy znaleckých činností

- a) podle počtu znalců,
- b) podle rozsahu,
- c) podle oborů provádějících zkoumání.

ad. a) Podle počtu znalců

Jedno z kritérií je počet přibraných znalců ke zkoumání a k tvorbě znaleckého posudku. Běžně se využívá znalostí jednoho znalce. Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (dále jen TŘ) však v § 105 odst. 4 uvádí, že „*Jestliže jde o objasnění skutečnosti zvláště důležité, je třeba přibrat znalce dva.*“¹⁸ Ustanovení tohoto § je jednak ve spojení s § 115 TŘ tedy „*jde-li o prohlídku a pitvu mrtvolý a je dáno podezření, že smrt byla způsobena trestným činem, je na volném posouzení OČTŘ, zda bude třeba přibrat dva znalce.*“ Z důvodů zabezpečení objektivnosti znaleckého zkoumání nesmí být k prohlídce ani k pitvě přibrán lékař, který zemřelého ošetřoval pro nemoc, která smrti bezprostředně předcházela.

ad. b) Podle rozsahu

Další kritérium je rozsah znaleckého zkoumání. Zde se jedná o dělení na zkoumání *jednooborové*, které se využívá v případě, že kladené otázky může znalec řešit individuálně a *víceoborové* zkoumání, kdy je pro zodpovězení kladených otázek potřeba znalostí z více oborů a nelze je od sebe oddělit. V tomto případě je počet přibraných znalců závislý na složitosti případu a zejména na druhu stop nebo objektu zajištěného pro zkoumání.

ad. c) Podle oborů provádějících zkoumání

Dělení podle oboru znaleckého zkoumání je nejčastěji používané dělení znaleckého zkoumání v policejní praxi. Jedná se o požadavek zkoumání stopy podle oboru, který bude ke zkoumání využit. Mezi hlavní obory užívané v rámci znaleckého zkoumání, mimo kriminalisticko-technických oborů zkoumání, patří *forenzní vědy, kterými jsou kromě kriminalistiky, forenzní psychologie, lékařství či psychiatrie.*

---

¹⁸ ČESKO. § 105 Odst. 4 zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

V rámci Policie ČR má stěžejní postavení v oblasti zkoumání KÚP a jemu podřízené expertní pracoviště, která mohou také, za zákonem stanovených podmínek, znaleckou činnost provádět.

4.3 Znalecký posudek

Znalec je OČTŘ přibírán vždy, kdy v rámci probíhajícího trestního řízení nastane požadavek k objasnění odborných skutečností, a to v jakékoliv fázi trestního řízení.

Výsledky znaleckého zkoumání, jeho průběh, zjištění a závěry znalec uvádí ve speciální listině, která se nazývá **znalecký posudek**. Jedná se o samostatný listinný důkazní prostředek, kterým si OČTŘ nebo strany opatřují od osob nebo orgánů k tomu zvláště odborně způsobilých – znalců, odborné skutkové poznatky.¹⁹

Jedná je o nejvýznamnější formu využití znalecké činnosti v trestním řízení s jasně formulovaným průběhem a výsledky znaleckého zkoumání. V ustanovení § 13 vyhlášky č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících jsou uvedeny náležitosti posudku. Dále se zde uvádí základní skladba znaleckého posudku, podle které musí obsahovat a těmi jsou:

- **NÁLEZ** – v této části znaleckého posudku je uveden popis zkoumaného materiálu, popřípadě jevů a souhrn skutečností, k nimž znalec přihlížel. Jedná se o sumarizaci všech rozhodných skutečností a další doplňující informace podstatné pro samotné znalecké zkoumání a objektivní posouzení věci. Podklady uvedené v nálezu umožňují následné přezkoumání znaleckého posudku. V příslušném právním předpisu se přítomnost úvodní části neuvádí, pro legitimnost znaleckého posudku. Je však důležitá i titulní strana, kde je uveden důvod podání posudku, zejména v jaké trestní věci se znalecký posudek podává, označení znalce, datum a počet stran.
- **POSUDEK** – je hlavní část znaleckého posudku. Uvádí se zde přesná citace otázek položených znalci s odpověďmi na ně, výčet použitých metod, prostředků a postupů s jejich zdůvodněním. Tato část je rozhodující pro další činnosti policejních orgánů a dalších OČTŘ.

---

19 CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: Linde, 2004, s. 348

- **ZÁVĚR** – v závěrečné části posudku je uvedena znalecká doložka s kulatým razítkem znaleckého pracoviště a podpisové doložky oprávněných pracovníků znaleckého pracoviště.

Vzhledem k tomu, že vytváření znaleckého posudku je velmi složitou činností s vysokými nároky zejména na odbornost, je jeho tvorba rozdělena do tří fází:

- a) přípravná fáze,
- b) vypracování posudku,
- c) hodnocení znaleckého posudku.

ad. a) Přípravná fáze

Při řešení složitých případů, především s přihlédnutím na konkrétní objasňovanou trestní věc a její odbornou náročnost, je znalec vyžádán k prvotním úkonům na místě činu. Zde je přítomen při ohledání a zajištění místa činu, kde konzultuje s policejním orgánem technickou stránku při vyhledání, zajištění stop a předmětů určených ke znaleckému zkoumání. Ve výjimečných případech je oprávněn přebrat zajištěné stopy ke znaleckému zkoumání ihned na místě a to zejména, jedná-li se o stopy podléhající rychlým změnám. Jeho práce tudíž často začíná na samém začátku vyšetřování.

Další činností v přípravné fázi je seznamování se s trestním spisem a veškerým materiálem nezbytným pro vypracování posudku. Pokud něco chybí, platí, že znalec sám není oprávněn pořizovat si materiály potřebné k provedení zkoumání. Proto je velmi důležitá jeho spolupráce s OČTŘ, které mu tyto materiály obstarávají. Zároveň jsou znalci kladeny otázky, na které má odpovědět a které musí být přesně formulovány. Policejní orgán a OČTŘ, kteří otázky formulují, musí dbát na to, aby se netýkaly hodnocení důkazů a právních otázek.

ad. b) Vytváření znaleckého posudku

Po obstarání všech důkazů potřebných k provedení znaleckého zkoumání a zjištění skutkového stavu vyhotovuje znalec znalecký posudek. Znalecký posudek je znalcem vypracováván osobně. V ústní formě se jedná o posudek podaný do protokolu. Převážně je ovšem vypracováván písemně v podobě sešitu, jehož jednotlivé strany musí být očíslovány. Znalecký posudek je vypracováván na základě vlastního úsudku znalce a je založený na jeho odborných znalostech.

Jestliže to vyžaduje povaha věci, může si přibrat k posuzování zvláštních dílčích

otázek konzultanta. Je vypracováván po provedení znaleckého zkoumání, ve chvíli, kdy znalec došel ke kategorickým závěrům, které je schopen v řízení před soudem dostatečně obhájit.

Pokud po znaleckém zkoumání dojde pouze k závěrům pravděpodobnostním, je dokazování před soudem obtížné a znalec je povinen odůvodnit příčiny tohoto závěru do znaleckého posudku.

Znalecký posudek musí obsahovat také výčet metod, postupů a prostředků užitých při znaleckém zkoumání.

ad. c) Hodnocení znaleckého posudku

Znalecký posudek je poté hodnocen OČTŘ. Toto hodnocení spočívá zejména v kontrole, zda znalec použil všechny hodnověrné materiály, které mu byly předloženy a zda při zkoumání užil vhodných metod a postupů. V rámci hodnocení znaleckého posudku je často přistupováno k výsledku znalce. Jestliže však o spolehlivosti a úplnosti znaleckého posudku není pochybnosti, je od výsledku znalce upuštěno.²⁰

V případě, že je znalecký posudek nejasný, neúplný nebo existují pochybnosti o jeho správnosti, žádají OČTŘ znalce o vysvětlení. V případě, že se tyto nesrovnalosti neodstraní, přizvou OČTŘ k provedení znaleckého posudku jiného znalce.²¹

Odborné vyjádření

Odborné vyjádření nahrazuje v jednodušších případech znalecký posudek a podle současné právní úpravy má OČTŘ povinnost dle § 105 TŘ, pokud to okolnosti umožňují, vyžádat právě odborné vyjádření.

Odborné vyjádření obsahuje pouze krátký úvod, závěr, razítko a podpisovou doložku zpracovatele. Metody a prostředky použité při zkoumání nejsou uvedeny. V trestním řízení má povahu listinného důkazu.

Mimo znalce může být odborné vyjádření vyžadováno v podstatě od kohokoliv, kdo má potřebné odborné předpoklady. K vypracování odborného vyjádření tedy postačí obvyklé vědomosti, jaké má většina lidí vzdělaných v daném oboru. Stejně tak postačí i dlouholetá praxe v dané oblasti lidské činnosti.

---

²⁰ ČESKO. § 108 odst. 3 zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

²¹ ČESKO. § 109 zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

Konzultace

Poslední z forem uplatnění odborných znalostí v trestním řízení je konzultace. TŘ v § 157 odst. 3 uvádí, že v závažných a skutkově složitých věcech může státní zástupce nebo policejní orgán využít odborné pomoci konzultanta, který má znalost ze speciálního oboru. O přibrání konzultanta sepíše státní zástupce nebo policejní orgán úřední záznam. Se souhlasem státního zástupce nebo policejního orgánu může konzultant v rozsahu nezbytném pro výkon jeho funkce nahlížet do spisu a být přítomen při provádění úkonů trestního řízení. Do provádění úkonů trestního řízení však nesmí zasahovat.²²

V tomto případě odborník konzultuje s orgány činnými v trestním řízení jejich postup v oboru jeho specializace a získané závěry a posudky z konzultace nelze použít jako důkazní prostředek. O konzultaci může být požádán i znalec. V tomto případě však v trestní věci nebude moci vystupovat jako znalec a jeho závěry nejsou důkazy pro trestní řízení.

---

22 ČESKO. § 157 odst. 3 zákona č. 141/1991 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů.

5 Právní úprava

Základní právní normy upravující kriminalistickou technickou a znaleckou činnost PČR jsou:

- a) zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním,
- b) zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky (dále jen ZoPČR),
- c) vnitřní předpis PČR – Závazný pokyn policejního prezidenta č. 100/2011.

ad. a) Znalecké zkoumání podle TR

Úzká kooperace kriminalistiky s trestním právem je vyjádřena samotnou definicí kriminalistiky, která uvádí „*kriminalistika vypracovává podle potřeb trestního zákoníku a trestního řádu metody, postupy, prostředky a operace zájmu úspěšného odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti.*“²³

V definici kriminalistického znaleckého zkoumání je zřejmá spojitost s trestním právem procesním, neboť se jedná o „*kriminalistickou metodu spočívající v systému úkonů a operací směřujících k odhalení nebo objasnění skutečností důležitých pro dokazování v trestním řízení za použití odborných znalostí a metod z různých oblastí vědy, techniky, umění a řemesel.*“²⁴

Dokazování v trestním řízení je upraveno v TR v části první, hlava pátá, v §§ 89–118 a je popisováno jako „*zákonem upravený postup OČTR, jehož úkolem je poznat skutkové okolnosti rozhodující pro postup těchto orgánů, tzn. opatření důkazů o skutečnostech důležitých pro trestní řízení, jejich provedení a následné zachycení a zhodnocení v souladu s trestním řádem.*“²⁵

Proces dokazování představuje podstatnou část trestního řízení a má zásadní význam pro samotné rozhodnutí. Jeho neopomenutelnou součástí je také kriminalistická identifikace, potažmo kriminalistická technická a znalecká činnost.

Dokazování je jednou z nejzásadnějších procesních činností OČTR, která má stanovit obzvláště:

- a) zda se stal skutek, v němž je spatřován trestný čin,
- b) zda jej spáchal obviněný, případně z jakých pohnutek,
- c) podstatné okolnosti mající vliv na posouzení povahy a závažnosti činu,

23 MUSIL, J. a kol. *Kriminalistika*, 2. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004, s. 6

24 MUSIL, J. a kol. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. str. 308

25 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha : Linde, 2007, s. 316.

- d) podstatné okolnosti k posouzení osobních poměrů pachatele,
- e) podstatné okolnosti umožňující stanovení následků a výše škody způsobené trestným činem,
- f) okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání.²⁶

Skutkové okolnosti, které mají být v rámci dokazování stanoveny, jsou zjišťovány prostřednictvím důkazů. Za důkaz se považuje „vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, **znalecké posudky**, věci a listiny důležité pro trestní řízení a **ohledání**.“²⁷

Ohledání, jakožto proces získávání důkazů pro trestní řízení, je prováděn v rámci praktické kriminalistické technické činnosti a jeho obecná úprava je definována v § 113 TR.

Jedná se o kriminalistickou metodu, při které se bezprostředním pozorováním a za pomoci dalších metod zjišťuje, zkoumá a podchycuje materiální situace, stopy, předměty a dokumenty, které mohou být věcnými nebo listinnými důkazy, na jejichž základě mohou být odůvodněně stanoveny okolnosti důležité pro trestní řízení.²⁸

V policejní praxi se setkáváme s několika druhy ohledání, rozdělených např. podle profilu ohledávaného objektu (člověk, zvíře, věc, dokument, výpočetní technika, nebo kriminalisticky relevantní místo).

K ohledání se zpravidla přibere znalec. Tento postup však není zcela obvyklý, a to zejména pro jeho časovou náročnost. Z tohoto důvodu je znalec přibírán v případech závažné trestné činnosti. Dále je znalec přibírán v případech stanovených právním předpisem nebo v případech, kde jsou v rámci ohledání posuzovány komplikované odborné otázky.

Ohledání místa činu je v policejní a kriminalistické praktické činnosti nejčastějším druhem ohledání, při kterém jsou ohledávány určité části území, objektu, místnosti či jiného prostoru.

---

26 ČESKO, § 89 odst. 1 zákona č. 141/1991 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

27 ČESKO, § 89 odst. 2 zákona č. 141/1991 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

28 NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: Eurounion, 2004, s. 104-108

Kriminalistické ohledání je prováděno v souvislosti se spáchaným trestným činem, přičemž je v jeho průběhu prováděno i prvotní ohledání dalších objektů, zejména stop, předmětů, dokumentů apod., jejichž detailní ohledání se následně provádí na specializovaných pracovištích.

Ohledání místa činu je uvedeno v § 158 odst. 3 písm. d) TŘ v demonstrativním výčtu úkonů policejního orgánu, ke kterým je oprávněn při objasňování a prověřování skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin.

Prohlídka těla je upravena § 114 TŘ. Je dalším druhem ohledání, ke kterému OČTŘ přistupují v případech, kdy je nutné zjistit, zda jsou na těle stopy nebo následky trestného činu.

Tomuto úkonu je povinen se podrobit každý, přičemž je tato povinnost vynutitelná uložením pořádkové pokuty dle ustanovení § 66 TŘ. Pokud se nejedná o úkon spojený se zásahem do tělesné integrity u osoby podezřelé nebo obviněné, lze po předchozím poučení a marné výzvě překonat i odpor takovéto osoby.

V § 114 odst. 2 TŘ dále uvádí, že *„je-li k důkazu třeba provést zkoušku krve nebo jiný obdobný úkon, je osoba, o kterou jde, povinna strpět, aby jí lékař nebo odborný zdravotní pracovník odebral krev nebo u ní provedl jiný potřebný úkon, není-li spojen s nebezpečím pro její zdraví.“*²⁹

Policejní orgán má oprávnění vyžadovat provedení zkoušky krve nebo jiného podobného úkonu, včetně odběru potřebného biologického materiálu, i před zahájením trestního stíhání, jak uvedeno v § 158 odst. 3 písm. e) TŘ s odkazem na § 114 TŘ.

Prohlídka a pitva mrtvoly je upravena v § 115 TŘ. Ta se provádí podle TŘ v případě, že okolnosti nasvědčují podezření, že smrt dané osoby byla způsobena trestným činem. Smyslem je zejména určení příčiny smrti, způsobu usmrcení, době smrti a dále zjištění dalších kriminalisticky relevantních informací.³⁰ K prohlídce a pitvě mrtvoly se obligatorně přibírají dva znalci.

Dalším způsobem získávání důkazních prostředků v rámci trestního řízení je znalecká činnost ve formě zpracování odborného vyjádření nebo znaleckého

---

29 ČESKO, § 114 odst. 2 zákona č. 141/1991 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

30 MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha, C. H. Beck, 2007. str. 457-458

posudku. V ustanovení § 105 odst. 1 TŘ je uvedeno „*je-li k objasnění skutečností důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí, vyžádá orgán činný v trestním řízení odborné vyjádření, jestliže takový postup není postačující, přibere orgán činný v trestním řízení znalce.*“³¹

Současná právní úprava TŘ preferuje zpracování odborného vyjádření, které má povahu listinného důkazu. Ty jsou pro OČTŘ zpravidla vypracovávány expertizním či znaleckým pracovištěm PČR, zpravidla některým z OKTE.

Znalecká činnost je dále upravena v §§ 107-108 TŘ. OČTŘ poskytnou znalci potřebná vysvětlení ze spisu a současně vymezí jeho úkoly. Pokud je to k podání posudku nutné, je znalci umožněno nahlédnout do spisů, popřípadě si spis zapůjčit. Zároveň může být přítomen při výslechu obviněného a svědků, kdy těmto má možnost klást otázky. Znalecký posudek je zpravidla vypracován písemně.

ad. b) Znalecké zkoumání podle ZoPČR

Na právní úpravu uvedenou v TŘ navazuje ZoPČR, který upravuje činnost a oprávnění policistů PČR. Podle ustanovení § 63 odst. 4 ZoPČR je policista při zjišťování totožnosti osob uvedených v odst. 2, jejichž totožnost nelze zjistit, oprávněn „*získat informace potřebné k jejímu ztotožnění snímáním daktyloskopických otisků, zjišťováním tělesných znaků, měřením těla, pořizováním obrazových, zvukových a jiných záznamů a odebíráním biologických vzorků umožňujících získání informací o genetickém vybavení.*“³² Takto získané osobní údaje jsou uchovávány po dobu nezbytnou k účelu jejich zpracování.

Významné je ustanovení § 65 odst. 1 ZoPČR, podle kterého může policie získávat osobní údaje při plnění svých úkolů pro účely budoucí identifikace. To platí pro osoby:

- a) „*obviněné ze spáchání úmyslného trestného činu nebo osoby, které bylo sděleno podezření pro spáchání takového trestného činu,*
- b) *ve výkonu trestu odnětí svobody za spáchání úmyslného trestného činu,*
- c) *jíž bylo uloženo ochranné léčení nebo zabezpečovací detence, nebo o*
- d) *nalezené, po níž bylo vyhlášeno pátrání a jejíž svéprávnost je omezena“.*

---

31 ČESKO, § 105 odst. 1 zákona č. 141/1991 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů
32 ČESKO, § 63 odst. 4 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů

U těchto osob lze: „snímat daktyloskopické otisky, zjišťovat tělesné znaky, provádět měření těla, pořizovat obrazové, zvukové a obdobné záznamy a odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení“.³³

Takto získané osobní údaje jsou zničeny ve chvíli, kdy „jejich zpracování není nezbytné pro účely předcházení, vyhledávání nebo odhalování trestné činnosti anebo stíhání trestných činů nebo zajišťování bezpečnosti České republiky, veřejného pořádku nebo vnitřní bezpečnosti.“³⁴

U obou těchto institutů lze obdobně jako v ustanovení § 114 odst. 4 TRP překonat odpor osoby, pokud se nejedná o zásah do tělesné integrity. Způsob překonání odporu musí být přiměřený intenzitě odporu.

ad. c) Znalecké zkoumání podle závazného pokynu policejního prezidenta č. 100/2011

Na zákonné předpisy navazují podzákonné právní předpisy, které upravují kriminalistickou technickou činnost PČR. Zde jsou řazeny interní akty řízení v rámci Policie ČR, zvláště závazné pokyny policejního prezidenta (dále jen ZP PP):

Základním předpisem upravujícím kriminalistickou technickou činnost je **ZP PP č. 100/2001 ke kriminalisticko-technické činnosti Policie České republiky** (dále jen ZP PP č. 100/2001), který upravuje:

- a) „kriminalistickotechnický a s tím spojený kriminalistickotaktický postup policejních orgánů při vyhledání, ohledání a zajištění místa činu, předmětů a stop se zvláštním zřetelem k možnostem zkoumání zejména v oboru kriminalistika,
- b) zvláštní kriminalisticko-technické, prvotní a neodkladné úkony,
- c) postavení, oprávnění a povinnosti kriminalisticko-technických a znaleckých pracovišť Policie České republiky a policejních orgánů při plnění úkolů podle písmen a) a b).“³⁵

---

33 ČESKO, § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů

34 ČESKO, § 65 odst. 5 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů

35 ČESKO. Čl. 1, odst. 1 závazného pokynu policejního prezidenta č. 100/2001, ke kriminalisticko-technické činnosti Policie České republiky

V ZP PP č. 100/2001 jsou dále uvedeny veškeré zásady a v podstatě i celkové působení kriminalistické činnosti policejních orgánů na místě činu nebo jiné kriminalistické relevantní události.

V první části je objasněno základní pojmosloví a obecné zásady kriminalistické technické činnosti při vyhledání, ohledání, zajištění a dokumentování místa činu a kriminalistických stop. Tato činnost je prováděna v souladu s TRŘ, kriminalisticky taktickými pravidly danými kriminalistikou a kriminalisticky technickými požadavky, které jsou uvedeny v třetí části ZP PP.

Ve druhé části je ozřejměn pojem, účel a význam ohledání. Taxativně jsou vymezeny povinnosti policejního orgánu, který se na místo činu dostaví jako první a provádí prvotní a neodkladné úkony na místě činu. Dále je zde vymezen postup před, během a po ukončení vlastního odhledání.

Třetí část podrobně vymezuje zásady pro zajišťování jednotlivých druhů stop společně s použitím jednotlivých postupů, metod a kriminalistických prostředků.

6 Kriminalistické znalecké genetické zkoumání

Kriminalistické genetické znalecké zkoumání patří do přírodovědných oborů zkoumání a v současné době je nejvíce vyžadovaným zkoumáním od policejních orgánů. V rámci tohoto zkoumání jsou prováděny standardní analýzy jaderné DNA, vedoucí k individuální identifikaci osoby. Porovnáním srovnávacích vzorků se stopami z místa činu lze za vhodných podmínek jednoznačně určit osobu, jejíž biologický materiál byl zajištěn na místě trestného činu nebo lze identifikovat neznámou mrtvolu.³⁶

Před nástupem kriminalistického genetického zkoumání bylo vyhodnocování biologického materiálu limitováno na identifikaci skupinovou a užití metody tedy mohly původce stopy pouze vyloučit, a ne jednoznačně potvrdit. Až využití molekulární genetiky přineslo kriminalistice možnost individuální identifikaci osob.

ZP PP č. 100/2001 v hlavě XIV čl. 268 uvádí, že „*genetickým zkoumáním se pro potřeby objasňování trestní věci zkoumá v makro i mikro množství lidského biologického materiálu obsahujícího DNA. K tomu se využívají a rozvíjejí poznatky biochemie, molekulární biologie, populační genetiky a řady dalších příbuzných biologických disciplín. Součástí molekulárně genetického zkoumání je i ukládání získaných profilů DNA do databáze DNA, vyhledání a porovnání shodných profilů DNA profilů osob a stop z míst činů.*“³⁷

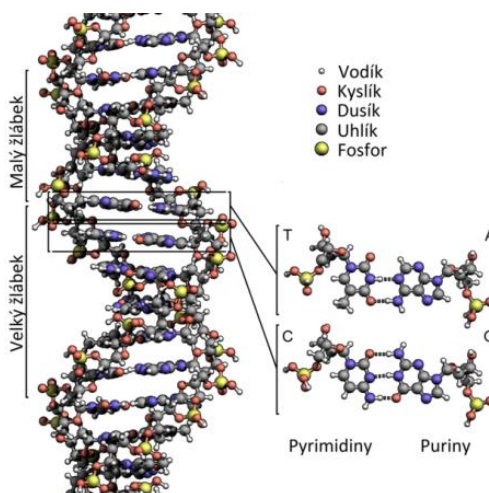
Význam zavedení zkoumání v oboru kriminalistické genetiky pro identifikační zkoumání a pro kriminalistickou praxi lze přirovnat k identifikaci osob podle otisků prstů. Objev možnosti individuální identifikace z biologického materiálu se stal nenahraditelným pomocníkem v boji se zločinem. Díky nezastavitelnému pokroku vědy a techniky získalo genetické zkoumání své nezastupitelné místo v kriminalistickém zkoumání.

---

36 Kriminalistický ústav Praha, Expertizní obory. Veřejně dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/kriminalisticky-ustav-praha-expertizni-obory.aspx>>

37 ČESKO. Čl. 268 závazného pokynu policejního prezidenta č. 100/2001, ke kriminalisticko-technické činnosti Policie České republiky.

Jako DNA je označována deoxyribonukleová kyselina, což je vysokomolekulová látka, která se nachází v buněčných jádrech všech organismů. Ta je nositelem genetické informace o všech dědičných znacích organismu. Zároveň bylo vědecky ověřeno, že DNA dvou lidských jedinců je naprosto odlišná, kromě jednovaječných dvojčat (ani u nich však není genetické vybavení zcela totožné). Průměrný počet rozdílů mezi dvěma nepříbuznými jedinci je přibližně deset milionů a tento fakt byl důvodem zavedení metod analýzy DNA do kriminalistické praxe.³⁸

Obr. č. 5 Dvoušroubovice DNA

6.1 Historie a vývoj genetického zkoumání

Medicínská genetiky patří mezi vědy biologické a zabývá se geny, dědičností a proměnlivostí živých soustav. Každý živý organismus má základ v genetické informaci. Tato informace určuje budoucí anatomickou stavbu organismu.³⁹ Genetika své uplatnění dnes našla v nejrůznějších odvětvích lidského konání. Podstatný přínos má pro lékařství, zemědělství, ale také pro kriminalistiku, kde pomáhá při individuální identifikaci pachatelů trestných činů, ale i při identifikaci ztracených osob z tělesných ostatků.

Za zakladatele genetiky je obecně pokládán přírodovědec Johann Gregor Mendel (*20. 07. 1822 - †06. 01. 1884) narozený v obci Hynčice v nynějším Moravskoslezském kraji. Během svého působení coby mnich a poté opat Augustiniánského kláštera v Brně zkoumal dědičností hrachu, jeho křížení a sledování potomstva a je tak označován za objevitele základních zákonů dědičnosti.

38 STRAUS, J., VAVERA, F. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem II.* Praha: Police history, 2005, s 101

39 ŠÍPEK, A. Genetika obecně. [online] 2012. Veřejně dostupné z WWW: <<http://genetika-biologie.cz/genetika-obecne>>

Mezi hlavní osobnosti, které na práci Gregora Mendela navázali a tím potvrdili její pravdivost, patřili holandský profesor univerzity v Amsterdamu, Hugo de Vries, rakouský profesor Erich Tschermak von Seysenegg a německý profesor univerzity v Tübingenu Carl Correns. Mezi další významné vědce patří anglický profesor univerzity Cambridge William Bateson, který jako první použil termín genetika. První člověk, který získal Nobelovu cenu v oblasti genetiky, byl Thomas Hunt Morgan, působící na Kolumbijské univerzitě.

Pro kriminalistiku začíná být genetika zajímavá už od roku 1944, kdy americký vědec Oswald Avery vymezil roli DNA v transferu dědičných znaků. Mezníkem se poté stal rok 1953, kdy pomocí rentgenové strukturní analýzy předložili strukturní model dvoušroubovice DNA James D. Watson a Francis H. Crick.

Ke skutečnému praktickému využití medicínské genetiky v kriminalistice došlo až v roce 1987 ve Velké Británii. Zde jako první využil analýzu DNA britský vědec Alec Jeffreys v případech vražd dvou dívek z let 1983 a 1987 mezi britskými vesnicemi Narborough a Enderby.

První dívka byla před svou smrtí znásilněna a sperma pachatele bylo zajištěno a uschováno pro další zkoumání. Pachatel nebyl dopaden. Druhá zavražděná dívka, také znásilněná, byla nalezena nedaleko místa nálezu první dívky. K druhému činu se tehdy doznal místní mladík a byl vzat do vazby. Protože obě vraždy měly hodně společného, vzniklo důvodné podezření, že i v prvním případě vraždil tentýž člověk. Toto však zajištěný mladík rozhodně odmítal.

Z tohoto důvodu se kriminalisté obrátili právě na Aleca Jeffreysa, aby provedl genetické srovnání spermatu zajištěným u zavražděných dívek a porovnal jeho obsah s obsahem krve mladíka. Výsledek byl překvapivý, sperma pocházelo od jednoho vraha, tím však nebyl mladík, který se k vraždě doznal.

Proto pokračovalo pátrání, přičemž policie přistoupila k odběrům vzorků krve u více než 4 500 mužů z okolí. Ani nyní se nepodařilo dopadnout pachatele. Až více než po půl roce se policii podařilo zjistit, že muž z vesnice Narborough při odběru poskytl vzorek krve svého známého. Z tohoto důvodu mu byl dodatečně odebrán vzorek krve a Alec Jeffreys zjistil, že jeho profil DNA je shodný s "otiskem" DNA ze spermatu, zajištěného u zavražděných dívek. Muž se k oběma vraždám přiznal a byl odsouzen ke dvěma trestům doživotí.

Počátky genetického zkoumání u Policie České republiky

V České republice jako první využil genetické zkoumání vedoucí pracovník pracoviště katedry genetiky a molekulární chemie Přírodovědecké fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, RNDr. Doc. RNDr. V. Ferák, CSc, který byl požádán o vypracování znaleckého posudku k případu vraždy studentky Masarykovy univerzity v Brně.

Studentka byla nalezena zavražděná ve škole na dámském WC. Ohledáním místa činu byl zjištěn zvláštní druh krevních stop ve formě kapek na jednom místě kachliček. Tyto krevní kapky mohly být oběti, ale nedalo se vyloučit, že je vytvořil pachatel, který se poranil o vražedný nůž.

Díky osobní a místní znalosti jednoho z kriminalistů byl záhy zadržen jistý Milan Lubas, který dříve bydlel nedaleko místa činu a již v minulosti byl odsouzen za násilnou a majetkovou trestnou činnost. V době jeho zadržení měl obvázanou dlaň pravé ruky, ale od začátku vyšetřování popíral podíl na vraždě studentky a několikrát změnil výpověď ohledně svého zranění na ruce.

Při domovní prohlídce u Lubase byl zajištěn jeho oděv potřísněný krví. Následným porovnáním vzorku Lubasovi krve s krví zajištěnou na místě činu v oboru kriminalistická biologie bylo zjištěno, že má stejnou krevní skupinu jako jeho oběť a jeho obhájce proto zažádal o jeho propuštění z vazby a zastavení trestního stíhání.

Až provedenou identifikací krevních stop metodou DNA bylo zjištěno, že krev zajištěná na dámských WC byla právě Milana Lubase a krev na jeho oděvu patřila zavražděné studentce. Milan Lubas byl odsouzen k 23 letům trestu odnětí svobody, kde následně spáchal sebevraždu.

Za počátek kriminalistického genetického zkoumání na znaleckých pracovištích PČR je označován rok 1992. V tomto roce byl americkým Federálním úřadem pro vyšetřování (FBI) vyškolen první genetický znalec KÚP a genetické zkoumání bylo v České republice zaváděno standardně.

Následně vnikaly nové laboratoře kriminalistické genetiky, přičemž jejich současný počet je osm. Velký posun znamenaly roky 2001 až 2002, neboť byli školeni další znalci v oboru genetika z řad jednotlivých OKTE a došlo tak k rozšíření genetické znalecké činnosti v rámci PČR.

Postupně pak v letech 2001–2002 byla zavedena národní databáze DNA, která je provozována za využití softwarového systému CODIS (The Combinet DNA Indexing System), ve kterém jsou evidovány v elektronické podobě profily DNA a systému INFO-DNA obsahujícím osobní údaje o evidovaných osobách. Tyto systémy pracují odděleně z důvodu ochrany lidských práv. K propojení slouží tzv. identifikátor, což je patnáctimístný číselný kód, který představuje soubor identifikačních znaků analyzovaného vzorku lidské DNA.⁴⁰

V současné době je v databázi DNA asi 215 000 profilů DNA, z čehož je 194 000 profilů osob, 15 000 DNA profilů stop 1 500 profilů DNA eliminačních vzorků a 4 000 ostatních profilů DNA.

V roce 2003 vzniklo na KÚP samostatné genetické oddělení. Jeho hlavním úkolem je zpracování znaleckých posudků, odborných vyjádření pro OČTŘ v oboru kriminalistického genetického zkoumání. Od roku 2007 je součástí oddělení samostatná laboratoř, která zpracovává pouze srovnávací vzorky ústních stěrů z celé ČR.

6.2 Metody genetického zkoumání a vyhledávání biologických stop

Stejně jako se rozvíjela obecná genetika, tak se stejně dynamicky rozvíjely i metody využívané pro kriminalistické genetické zkoumání. První metoda, kterou popsal Alec Jeffreys, se nazývala **RFLP** (Restriction Fragment Length Polymorphism) a byla také označována jako metoda DNA fingerprinting (genetická daktyloskopie či DNA otisky). Při této metodě se rozdělil řetězec DNA na odlišně dlouhé sekce, které se následně uspořádaly podle délky a zviditelnily se jednotlivé nukleotidy. Tato metoda však byla velmi časově náročná a pracná.

Další využívanou metodou pro analýzu DNA byla tzv. „**DOT-BLOT**“ metoda. Tato metoda využívala detekční proužky s DNA sondami, na které se naněs vzorek DNA a v místech chemické reakce se tento proužek zbarvil. Tato metoda však byla nedostatečná, neboť její výsledky nebyly spolehlivé pro individuální identifikaci.⁴¹

Dnes je všeobecně využívaná metoda **STR** (Short Tandem Repeat), tedy analýza polymorfismů krátkých sekvencí DNA na vybraných úsecích, tzv. „**lokusech**“.

40 HLAVÁČEK, J., PROTIVINSKÝ, M. a kol. *Praktická kriminalistika*. Praha: KÚP, 2007, s. 218

41 MAKOVEC, P., HRADIL, R. Molekulárně genetická expertizní vyšetření v laboratořích Policie České republiky. In *Kriminalistika* [online]. 2002, roč. 2002, č. 2 [cit. 2018-01-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/soubor/2002-zip.aspx>>.

Tyto polymorfismy nepřenáší žádné genetické informace. Výsledkem této analýzy je DNA profil a je individuální pro každého člověka.

V případě analýzy 16 STR polymorfismů se pravděpodobnost náhodné shody nepříbuzných osob blíží k číslu $1:10^{18}$. V kriminalistické praxi se za dostatečné považuje určení 9 až 12 shodných polymorfismů STR lokusů. Předností této metody je, že množství biologického materiálu nezbytného ke zkoumání je velice malé. Díky tomuto však může dojít ke kontaminaci biologického materiálu a znehodnocení zkoumání.⁴²

Polymerázová řetězová reakce (PCR – Polymerase Chain Reaction) je metoda umožňující mnohonásobné namnožení neboli amplifikaci, specifického úseku DNA. Je prováděna v termocykleru ve třech fázích s rozdílnými teplotami, kdy po takto provedeném cyklu se počet řetězců DNA zdvojnásobí. Při opakování cyklu jsou namnoženy i nově vytvořené řetězce a původní vzorek se tak nasyntezuje opět dvojnásobně.

Vyhledávání biologických stop

Vyhledávání a zajišťování biologických stop pro kriminalistické genetické zkoumání je vykonáváno v souladu s obecnými zásadami kriminalistické technické činnosti a kriminalistické praxe.

Je však potřeba vzít v úvahu nepříznivé působení různých externích vlivů. Díky tomuto působení hrozí principiální transformace složení biologických stop, a to zejména díky mikrobiologickému rozkladu.⁴³

Z tohoto důvodu je potřeba biologické stopy na místě kriminalisticky relevantní události již před jejich zajištěním vhodně ochránit. Jedná se zejména o ochranu před negativními klimatickými vlivy jako je přímé sluneční světlo nebo vlhkost, ale také před kontaminací biologickým materiálem osob, které se na místě činu pohybují. Zároveň je potřeba biologické stopy co nejdříve zajistit do vhodných obalových materiálů, tak aby nedošlo k degradaci DNA.⁴⁴

Vyhledávání biologických stop pro genetické zkoumání je podmíněno charakterem stopy, přičemž záleží na faktu, zda jsou stopy za běžných podmínek

---

42 MUSIL, J. a kol. *Kriminalistika*, 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 176-177

43 STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická technika*. Plzeň: A. Čeněk, 2012, str. 99

44 Kontaminace biologických stop je řešena samostatně v podkapitole 6.5

viditelné či nikoliv. Vyhledávání viditelných biologických stop ve většině případů nepůsobí obtíže. Pro jejich vyhledání je potřeba svědomitého a podrobného ohledání místa kriminalisticky relevantní události kriminalistickým technikem. Mezi viditelné biologické stopy řadíme například krev, osteologický materiál, lidské tkáně apod.

Vyhledávání a zviditelnění latentních biologických stop probíhá za užití nejrůznějších kriminalistických technických prostředků. Nejčastěji se užívá metoda optického zviditelnění, tedy nasvětlení kriminalisticky relevantního místa ultrafialovým zářením, po jehož užití biologické stopy fluoreskují.

Nejpoužívanější prostředek k vyhledávání latentních biologických stop je souprava osvětlení Megamaxx (Obr. 6). Tento komplet zahrnuje svítidlo s UV světlem v dlouhovlnném spektru od 395 nm do 625 nm, dále bílé světlo a příslušenství pro pozorování a fotografování.

Obr. č. 6 Souprava Megamaxx⁴⁵

Další metodou pro zviditelnění latentních stop je metoda chemického zviditelnění. Při této metodě dochází k chemické reakci. Příkladem chemického zviditelnění je aplikace barviva Bluestar Forencis na latentní krevní stopu.⁴⁶

Dříve se ke zviditelnění latentních krevních stop využíval luminol, neboť krev po kontaktu s ním fluoreskovala. U tohoto prostředku využívaného ke zviditelnění však hrozí nebezpečí porušení struktury DNA.

Proto se dnes používá právě Bluestar Forencis, což je chemické barvivo vyvinuté pro vyhledávání latentních krevních stop. Hlavní výhodou je, že nepoškozuje

45 LT SEZAM. Forensic equipment. Katalog kriminalistické techniky [online]. [cit. 2018-01-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.krimi-ltsezam.cz/cs/>>.

46 CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: A. Čeněk, 2005, str. 85 - 88

strukturu DNA a jeho použití je velice jednoduché. Po aplikaci na krevní stopu vytváří modré záření (Obr. 7), které je viditelné v šeru a trvá 2 až 3 minuty, po které se provádí fotodokumentace.

Obr. č. 7 Modré záření po aplikaci Bluestar na krev⁴⁷

Zajišťování biologických stop

Z charakteru biologických stop vyplývá, že jediným způsobem zajištění pro účely jejich genetického zkoumání je zajištění **in natura**. Platí, že všechny biologický materiál se zajišťuje i s jeho nosičem, na němž se nachází, pokud je to možné. Zajišťovaná stopa s nosičem se před samotným zajištěním číselně označí, fotograficky zadokumentuje a uvede do protokolu. Zajištění biologické stopy společně s nosičem je charakteristické při zajištění oděvních součástí, nástrojů, zbraní a různých drobných předmětů (cigaretové nedopalky, obálky apod.).

V případech, kdy nelze z objektivních důvodů zajistit biologický materiál s jeho nosičem, neboť se nachází na objemných, nebo nepřenositelných objektech (biologický materiál na stěnách, na podlaze apod.) je zajišťován oddělením od nosiče.

Oddělení může být provedeno **mechanickým** nebo **fyzikálním** způsobem. Oddělení biologických stop **mechanickým způsobem** se provádí odloupenutím nebo seškrábáním stopy z jeho nosiče za užití nástrojů. Při využití **fyzikálního způsobu** je biologická stopa „smývána“ z povrchu nosiče za užití vatového tampónu zvlhčeného destilovanou vodou nebo fyziologickým roztokem.

Při zajišťování biologických stop oddělením se společně se stopou zajišťuje vždy také vzorek pokladového materiálu pro zhodnocení případného ovlivnění výsledků zkoumání nespecifickými reakcemi.⁴⁸

47 LT SEZAM. Forensic equipment. Katalog kriminalistické techniky [online]. [cit. 2018-01-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.krimi-ltsezam.cz/cs/>>.

48 STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická technika*. Plzeň: A. Čeněk, 2012, str. 100 - 101

Podkladový materiál se zajišťuje i v případě kriminalistického biologického zkoumání, při kterém bude biologická stopa podrobena sérologickému zkoumání. V případě genetického zkoumání význam nemá.

Zásady zajištění biologických stop pro genetické zkoumání

Mimo obecné zásady kriminalistické technické činnosti a kriminalistické praxe je potřeba dodržovat i specifické zásady pro zajišťování biologického materiálu pro genetické zkoumání, které má zabránit negativním faktorům, které by mohly kontaminovat nebo zničit zajištěnou biologickou stopu pro další zkoumání.⁴⁹

Mezi tyto zásady patří:

- 1) Biologických stop se **nikdy nedotýkáme holou rukou**. Při jakékoliv manipulaci s biologickou stopou se vždy pracuje v ochranných rukavicích, jednorázovém obleku a s rouškou, neboť hrozí kontaminace stopy a tím i její znehodnocení. Prostředky pro zajištění biologických stop musejí být označeny jako human DNA-free, tedy že neobsahují lidskou DNA⁵⁰; zároveň se tak chráníme před některými biologickým materiálem přenosnými nemocemi. Nástroje používáme vždy sterilní.
- 2) Biologické stopy se na místě činu zajišťují **in natura**, pokud je to možné, tedy i s nosičem stopy. Tento způsob omezuje případné chyby při zajištění stopy a zároveň poskytne znalci možnost odběru nezbytného množství vzorku z nejvhodnějšího místa.
- 3) Biologické stopy se zasílají ke zkoumání **zcela suché**. Vysušením materiálu se zabrání biochemickému rozkladu a hnilobnému procesu a tím i znehodnocení stopy. Materiál je sušen pouze při pokojové teplotě. Nesmí se vystavovat přímému slunci ani tepelným zdrojům. Pokud nelze stopu vysušit, předá se znaleckému pracovišti neprodleně po konzultaci.
- 4) Jako obalový materiál se užije čistý papír, který umožňuje případné dosychání biologických stop. Při zalepování papírového obalu (obálky) se k navlhčení lepidla nesmí použít sliny, ale pouze voda. Tekutý biologický materiál je zajišťován do sterilních skleněných zkumavek a lahví. Takto jsou zajištěny i stopy seškrábané z nosiče stopy, nebo vysušené vatové tampony. V současné době se k balení používá

---

49 MUSIL, J. a kol. *Kriminalistika*, 2. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004, s. 172-174.
50 viz. podkapitola 6.5

materiál „Stericlin“, který splňuje podmínku prodyšnosti, neboť je z jedné strany tvořen plastickou průhlednou fólií a z druhé strany papírem.

- 5) Vzhledem k tomu, že na místě kriminalisticky relevantní události nelze zjistit, zda biologické stopy pochází z jednoho organismu, je žádoucí zajistit veškeré nalezené biologické materiály. Ty se zkoumáním oddělí na využitelné a ty, které se zkoumat dále nebudou.

6.3 Druhy lidského biologického materiálu pro genetické zkoumání

Předmětem genetického zkoumání je pouze lidský biologický materiál obsahující DNA. Kriminalistická věda určuje základní dělení biologického lidského materiálu vhodného pro kriminalistické genetické zkoumání dle způsobu, popřípadě mechanismu vzniku na materiál:⁵¹

- a) vznikající **spontánním oddělením** od živého organismu,
- b) **násilného oddělení** od živého organismu a násilí může být mechanického, chemického, fyzikálního nebo jiného původu a
- c) vznikající ve spojitosti **se zánikem organismu**.

Biologický materiál lidského původu je dále dělen podle toho odkud z organismu pochází. Kriminalistika pak rozlišuje následující lidský biologický materiál:⁵²

- a) krev (tekutá i suchá)
- b) trichologický materiál (vlasy, chlupy),
- c) lidské tkáně (tvrdé – kosti, měkké-šlachy, svaly),
- d) tělní sekrety a exkreta (moč, sperma, slzy, sliny, hleny apod.).

ad. a) Krev

Nejčastější biologickou stopou, kterou na místě činu můžeme nalézt, je krev v jakémkoli skupenství. Jedná se o tekutinu suspenzního charakteru červené až červenohnědé barvy. Jejich význam je i kriminalisticko-taktický, neboť vhodným

---

51 STRAUS, J. a kol. Kriminalistická technika. Plzeň: A. Čeněk, 2012, str. 89

52 STRAUS, J. a kol. Kriminalistická technika. Plzeň: A. Čeněk, 2012, str. 90

posouzením lze získat představu o způsobu a provedení trestného činu. Krevní stopy se zajišťují spolu s nosičem. Tento způsob zajištění je podstatný pro posouzení vzájemného umístění, velikosti a tvaru stopy a podkladu. Určuje se také imunologická aktivita podkladu.

Nejobvyklejší formou krevních stop je **suchá krevní stopa**. Pokud nelze zajistit suchou krevní stopu spolu s jejím nosičem je stopa seškrábána do vhodného obalu. U krevních stop malého rozměru se doporučuje její smytí tamponem navlhčeným ve sterilní vodě.

Další forma krevních stop je **čerstvá krevní stopa** (tekutá). Tekuté krevní stopy je potřeba zajistit v co nekoncentrovanějším stavu. Z tohoto důvodu, pokud není možné stopu zajistit i s nosičem, je potřeba zajištění provést na patřičně veliký tampon nebo gázu s užitím přiměřeného množství fyziologického roztoku, tak aby nedošlo ke zředění stopy.

ad. b) Trichologický materiál

Trichologický materiál je souhrnné označení pro vlasy a chlupy. Pro jejich genetické zkoumání je potřeba, aby byly zajištěny i s kořínkem. Zde se v určitých případech můžou zachytit epiteliální buňky, které slouží jako zdroj DNA. Trichologický materiál je zajišťovaný entomologickou pinzetou a je vzkládán do uzavíratelných obalů jako jsou papírové obálky, plastové sáčky nebo zkumavky.

ad. c) Lidské tkáně

Lidská tělní tkáň se dělí na měkkou tkáň (např. svalovina, tkáň orgánů a tuková tkáň) a tvrdou tkáň tzv. „osteologický“ materiál (např. kosti, zuby, nehty).

U lidských ostatků se zajišťuje pro identifikační genetické zkoumání část žebra i s přilehlou měkkou tkání. Pokud došlo k degradaci lidských ostatků, zajišťují se zuby společně s částí dlouhých kostí (nejlépe kost stehenní, popřípadě pažní nebo holenní).

ad. d) Tělní sekrety a exkrementy

Jedná se zejména o sliny, slzy, pot, ejakulát, poševní sekret, moč či stolice. V praxi se nejčastěji setkáváme se stopami již suchými, které se zajišťují i s nosičem. Jedná se především o cigaretové nedopalky, dopisní obálky, použité sklenice a nádoby. Pokud je potřeba stopu zajistit z jejího podkladu, užívá se ke smytí navlhčený tampon.

Využitelnost těchto stop pro genetické zkoumání opět závisí na množství epiteliálních buněk v zajištěném materiálu.

Srovnávací materiál

Pro kriminalistickou identifikaci je zcela zásadní zajistit mimo kriminalistických stop také srovnávací materiál. Jako srovnávací materiál se pro potřeby genetického zkoumání zajišťuje stěr z ústní sliznice, tzv. „bukální“ stěr provedený schválenou odběrovou soupravou. Předností této metody je její jednoduchost a zejména fakt, že provedení stěru z ústní sliznice nemusí provádět zdravotnický personál. Jedná se o tzv. „neinvazivní“ metodu a zároveň i policejní úkon, který není spojený se zásahem do tělesné integrity, což má význam procesně právní.

Krev nebo tkáň se jako srovnávací materiál zajišťuje jen ve výjimečných případech a jejich odběr se provádí ve zdravotnickém zařízení, popřípadě v ústavu soudního lékařství. Odebraná krev se ponechává ve zkumavkách a uchovává při teplotě 2 až 8 C nebo ve zmraženém stavu, přičemž doba mezi odběrem a zpracováním musí být omezena na minimum.

Při identifikaci lidských ostatků může sloužit jako srovnávací vzorek i vzorek krve odebraný za života identifikované osoby. Může se jednat o odběry prováděné při různých klinických vyšetření a jsou uchovány ve zdravotnických zařízeních. Pokud se prokáže jejich hodnověrnost, lze je využít jako srovnávací vzorek.

6.4 Kontaminace DNA

Kontaminace DNA je negativní událost, která může způsobit znehodnocení kriminalistické biologické stopy pro identifikační genetické zkoumání, na kterém se podílely osoby pracující na místě činu nebo se tak stalo přepravou či na znaleckém pracovišti. Je to událost, která vznikla úmyslný i nedbalostním jednáním člověka, které má za následek zkreslení výsledku zkoumání.

Kontaminace nebo zničení biologické stopy může nastat také *degradací* DNA, která je způsobena působením různých externích vlivů chemické a fyzikální podoby, při které dochází k rozkladu molekul DNA.

Samotný fenomén kontaminace DNA je zmiňován až s nástupem nových metod analýzy v posledních letech. Na počátku kriminalistického genetického zkoumání byly k vykonání analýzy potřebné stovky nanogramů DNA. Tak bylo možné v kriminalistických laboratořích zpracovávat výlučně vzorky, ze kterých bylo možné

izolovat potřebné množství nedegradované DNA. Vzhledem k potřebě relativně velkého testovaného vzorku se o kontaminaci v tomto období takřka nemluvílo a kontaminace nebyla vnímána jako zásadní problém až při individuální identifikaci.⁵³

Vědecký vývoj genetického zkoumání a zavádění nových dokonalejších metod přináší i zmenšené nároky na kvantitu DNA potřebnou k provedení analýzy. Zavedením *PCR reakce* dochází k namnožení polymorfní oblasti až stamilionkrát a následnou analýzu lze provádět až z těchto namnožených vzorků.

K provedení analýzy bylo původně zapotřebí vzorky obsahující desítky nanogramů DNA. Před několika lety to byly jednotky nanogramů DNA a dnešní nároky na kvantitu vzorku biologického materiálu potřebného k úspěšnému pro zkoumání DNA je jen okolo 50 pikogramů DNA. Když uvážíme, že lidská buňka obsahuje zhruba 6 pikogramů DNA. Pro představu z jednoho mililitru slin lze získat až 5 000 nanogramů DNA a je tedy snadné dovodit, jak malé množství cizího biologického materiálu stačí ke kontaminaci vzorku.⁵⁴

Riziko kontaminace biologických stop hrozí po celou dobu jejich existence, tedy od doby jejich vzniku na místě kriminalisticky relevantní události až po jejich zkoumání v akreditované laboratoři.

V první etapě není možné kontaminaci zamezit, neboť k ní dochází již při jednání pachatele na místě činu nebo v době před zajištěním místa OČTŘ. Běžná je kontaminace profilu DNA pachatele s profilem DNA poškozeného, popřípadě dalších zúčastněných osob.

V dalších etapách, zejména při ohledání místa činu, zajištění a zabalení biologického materiálu, transportu, analýze až po uložení pro případný přezkum, může dojít ke kontaminaci biologického materiálu výhradně ze strany osob, které se podílejí na objasňování, vyšetřování a zkoumání zajištěného materiálu.

Kontaminace v policejní praxi

---

53 VANĚK, D. *Evropu obchází strašidlo – strašidlo kontaminace*. In *Vesmír* [online]. 2012, [cit. 2018-01-12]. Dostupné z WWW: <<https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2012/cislo-4/evropu-obchazi-strasidlo-strasidlo-kontaminace.html>>.

54 VANĚK, D. *Evropu obchází strašidlo – strašidlo kontaminace*. In *Vesmír* [online]. 2012, [cit. 2018-01-12]. Dostupné z WWW: <<https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2012/cislo-4/evropu-obchazi-strasidlo-strasidlo-kontaminace.html>>.

Pro bezkontaminační zajištění biologických stop pro potřeby genetického zkoumání je zcela zásadní dodržování základních zásad, striktních bezpečnostních postupů a vhodných prostředků.

Ke kontaminaci může dojít bezprostředním kontaktem se stopou (např. při jejím zajištění, nebo neopatrné manipulaci), nebo bezkontaktně na základě spontánních funkcí živého organismu v rámci produktu látkové výměny a odumírání povrchových částí organismu. Nezbytné je tedy užití ochranných prostředků (rukavice, ústní rouška, ochranný oblek) u všech osob pohybujících se na místě kriminalisticky relevantní události.

Nástroje užití při zajištění jednotlivých stop musí být čisté a sterilní, aby nedošlo k transpozici DNA profilů mezi jednotlivými stopami. U souprav pro odběr biologického materiálu, ale i dalších prostředků k jejich zajištění je nutná certifikace nulové přítomnosti lidské DNA (tzv. human DNA-free). V odborné literatuře se často uvádí, že postačí sterilita užitých prostředků. Tato informace je však mylná,⁵⁵ neboť při sterilizaci dochází pouze k odstranění živých mikroorganismů, případná DNA tak odstraněna není.

Stejně zásady rovněž platí při zkoumání vzorků v kriminalistických genetických laboratořích. Ty jsou akreditovány dle normy ISO 17025: Posuzování shody – Všeobecné požadavky na způsobilost zkušebních a kalibračních laboratoří.

Další proti-kontaminační opatření spočívá v používání certifikovaných prostředků pro vzorkování, pro používání chemikálií s co nejvyšší biologickou čistotou nebo pro zpracování jednotlivých vzorků odděleně. Za účelem úspěšného a bezchybného provedení genetického zkoumání v KÚP byl vydán Rozkaz ředitele KÚP 3/2011 k vyloučení kontaminace vzorku a stop, který mimo jiné stanovuje odebrání eliminačního vzorku ústního stěru pro stanovení profilu DNA všem osobám vstupujícím do prostor pracoviště oddělení genetiky.⁵⁶

---

55 CVRČKOVÁ, F. *Podivný případ ženy bez tváře*. In Vesmír [online]. 2009, [cit. 2018-01-12]. Dostupné z WWW: <<https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2009/cislo-5/podivny-pripad-zeny-bez-tvare.html>>.

56 ČESKO. Rozkaz ředitele Kriminalistického ústavu Praha č. 3 ze dne 7. ledna 2011 k vyloučení kontaminace vzorků a stop. 2011

7 Kazuistika

„Žena bez tváře“

Jako negativní praktický příklad kontaminace lidského biologického materiálu z místa činu se do povědomí zapsal případ vraždy policistky z jihoněmeckého Heilbronn, o němž se veřejnost poprvé dověděla v roce 2007 a je známý jako případ „Ženy bez tváře“.

Na místě činu byla zajištěna biologická stopa, ze které byl stanoven profil DNA neznámé osoby ženského pohlaví. Při porovnání tohoto profilu DNA bylo zjištěno, že se stejný profil DNA nacházel i na místě činu nevyřešené loupežné vraždy důchodkyně z roku 1993 v nedalekém Idar-Obersteinu a dále na místě činu vraždy staršího muže z roku 2001 v Bádensku-Württembersku. Při dalším prověřování bylo zjištěno, že se totožný profil DNA vyskytuje i v dalších případech. Byl nalezen na místě činu profesionálně vyloupeného trezoru, ale také v desítkách případů vloupání do vozidel, provozoven, zahradních chat a na injekční stříkačce se zbytky návykové látky. Případů, které spojoval totožný, ale neznámý ženský profil DNA, bylo již zhruba čtyřicet a byly spáchány na území Německa, Rakouska a Francie.

Policejní psychologové stanovují profil neznámé ženy. Mělo se jednat se o ženu, která často mění své působiště. Je možné, že se pohybuje ve společnosti kočovných romských rodin nebo cirkusů. Popřípadě patří mezi obchodníky se zbraněmi. Je mimořádně chladnokrevná a odhodlaná ke všemu. Zároveň je mezi zločinci velice respektovaná, neboť jí i přes rostoucí odměnu nikdo neudá.

S postupem času narůstal počet případů a profil DNA neznámé ženy byl nalezen i v roce 2008 v případě vraždy tří gruzínských obchodníků s ojetými vozidly. Ti byli nalezeni ve vozidle na dně slepého ramena Rýna. Vozidlo přitom patřilo ženě, která byla nalezena utonutá v rybníku a její smrt nenesla známky hostilního jednání druhé osoby.

A další případy stále přibývaly. Profil DNA je nalezen na nábojnici při přestřelce rozvětvené romské rodiny ve Wormsu, či na dveřích bytu v Mannheimu, kde došlo k napadení s nožem. V těchto případech byl pachatel známý a poškozený naživu. Přesto se nepodařilo zjistit nic o neznámé ženě.

Z tohoto důvodu se množí spekulace o možném narušení průběhu vyšetřování neznámou osobou, která záměrně zkresluje zajištěné kriminalistické stopy. Časové rozpětí a vzájemná vzdálenost jednotlivých skutků, ale také množství stop je natolik veliké, že je tato varianta velmi mála pravděpodobná.

Další možností je kontaminace v laboratoři, a to použitím nevhodných chemikálií nebo nekvalitního materiálu. První zmínka o „Ženě bez tváře“ totiž pochází až z roku 2001, kdy se moderními metodami zkoumaly biologické stopy ze starších případů. I tuto variantu však mluvčí policie odmítá jako velice nepravděpodobnou.

Totožnost neznámé ženy byla odhalena až v roce 2009. Po dvou letech pátrání bylo zjištěno, že se jedná o zaměstnankyni bavorské továrny na výrobu zkusavek s vatovými tampony, které byly určeny pro zajišťování biologického materiálu z místa činu, která prováděla jejich kompletaci a balení.⁵⁷

„Od předsudků k vraždě“

Příznačná demonstrace, jak rostoucí neopodstatněné předsudky a dlouhodobý negativní vztah mohou vést až k vraždě. Tento případ je pozoruhodný nejenom díky vysoce profesionální a kvalitní práci kriminalistů, ale také motivem jednání pachatele.

Dne 13. 11. 2014 v 18:20 hodin oznámil na tísňovou linku operačního střediska Krajského ředitelství Zlínského kraje Milan K., že je svědkem napadení osoby v pavlačové chodbě panelového domu na ulici Slezská ve Zlíně. Při tomto napadení útočník opakovaně křičel na poškozeného, aby si lehl na zem, že jej přišel podřezat. Předtím jej i několikrát fyzicky napadl.

V 18:24 hodin na místo přijela první hlídka Pohotovostního a eskortního oddělení Zlín, která zjistila, že na pavlačové chodbě v druhém nadzemním patře leží bezvládně na zemi muž (později zjištěn jako Petr M.). Pachatel se na místě již nenacházel. Poškozený Petr M. s hlídkou nekomunikoval a nereagoval na žádné bolestivé podněty. Při prvotním ošetření ze strany zasahujících policistů byla zjištěna bodná rána v levé části hrudníku. I přes neodkladnou předlékařskou pomoc zúčastněných osob a následné oživovací pokusy lékařkou rychlé zdravotnické pomoci

---

57 CVRČKOVÁ, F. *Podivný případ ženy bez tváře*. In Vesmír [online]. 2009, [cit. 2018-01-12]. Dostupné z WWW: <<https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2009/cislo-5/podivny-pripad-zeny-bez-tvare.html>>.

je u muže konstatována smrt. Místo činu bylo ihned zajištěno a o celé věci byl vyrozuměn operační důstojník Integrovaného operačního střediska Krajského ředitelství policie Zlínského kraje.

Ohledání místa činu

Místo činu se nacházelo na otevřené chodbě, balkonu, kdy levá strana chodby byla tvořena jednotlivými vstupními dveřmi od bytů. Pravá strana chodby, balkonu, je situována do ulice Slezská ve Zlíně, kdy spodní část stěny je zděná a horní část je otevřená. Pečlivým ohledáním místa činu a jeho okolí bylo vyhledáno a pro další zkoumání zajištěno 42 biologických stop (převážně stěry z krevních skvrn, stěry z daktyloskopických stop, výškraby z pod nehtů levé i pravé ruky poškozeného, trichologický materiál atd.), 10 pachových stop (z klik dveří, ze zábradlí, z levé i pravé ruky poškozeného a z hrudníku v okolí bodné rány), 9 daktyloskopických stop, 26 věcných stop, 4 trasologické stopy a 3 mikrostopy.

Během vyšetřování byla na základě svědeckých výpovědí stanovena i odchodová trasa pachatele z místa činu. Zejména bylo zjištěno, že pachatel cestoval trolejbusem na lince 6 ze zastávky trolejbusu Česká situované v místní části Jižní Svahy ve Zlíně směrem do centra města Zlína. Z tohoto důvodu bylo provedeno rozšířené ohledání místa činu, a to jak přístupové cesty k předmětné zastávce trolejbusu, tak samotného trolejbusu č. 464 jezdícího na lince 6. Zajištěno tak bylo 14 biologických stop (stěry z krevních skvrn, tzv. stěry na slepo), 2 pachové stopy (ze sedadla trolejbusu, z madla trolejbusu) a 1 mikrostopa.

Pitva zemřelého

Pitvou zemřelého bylo zejména zjištěno bodnořezné poranění hrudníku, se svislou ránou na kůži levé přední plochy hrudníku, pod vnitřním kvadrantem levého prsu s délkou 3,6 cm. Bodnořezný kanál probíhá zcela mírně šikmo zleva doprava, zepředu dozadu, zdola nahoru a je celkové délky nejméně 13 cm. V průběhu bodnořezného kanálu je zcela proříznutá chrupavčitá část 6. žebra a částečně naříznutá chrupavčitá část 7. žebra, dále proniká levou pohrudniční dutinou, přední částí osrdečnickového vaku a přední stěnou výtokové části pravé komory srdeční, pronikající celou silou stěny srdce, bodnořezný kanál končí v dutině pravé srdeční komory.

V osrdečnickovém vaku je 350 ml tekuté krve a v levé pohrudniční dutině je 3.000 ml tekuté krve. Z charakteru a rozsahu bodnořezného zranění, konstatoval

soudní znalec, že bezprostřední příčinou smrti je bodnořezné poranění srdce s krvácením do osrdečnickového vaku s následnou tamponádou srdeční a s krvácením do levé pohrudniční dutiny.

Jedná se tedy o násilnou smrt v přímé příčinné i časové souvislosti s bodnořezným poraněním hrudníku poškozeného Petra M.

Zjištěné skutečnosti v rámci vyšetřování

Poškozený byl svým okolím vnímán jako nekonfliktní člověk, spíše introvert. Neměl žádné zásadnější neshody s lidmi jak v zaměstnání, tak v soukromém životě. V době spáchání vraždy žil sám a neměl ani žádný vztah.

Ze svědeckých výpovědí byl zjištěn podrobný popis pachatele i jeho pohyb bezprostředně po činu. Zároveň bylo zjištěno, že při útoku se sám poranil na ruce.

Operativně pátrací činnost nakonec vedla k podezřelému Jiřímu H., který byl dne 19. 11. 2014 zadržen dle ustanovení § 76 odst. 1 TR. V protokolu o výslechu osoby podezřelé se k činu doznal, kdy k osobě poškozeného mj. uvedl, že se jednalo o vůdce sekty, který nad ním medituje.

Ve věci byla provedena prohlídka těla osoby podezřelé ve smyslu ustanovení § 114 TR v rámci které bylo zjištěno, že na levé horní končetině je na malíku řezná rána v délce 14 mm na třetím článku. Na pravé horní končetině je na palci za nehtem v oblasti kloubu stržená kůže v šířce 7 mm. Z vnitřní strany palce na prvním článku jsou 2 řezné rány v délce 8 mm a 12 mm. Na ukazováku je řezná povrchová rána v délce 56 mm ze strany dlaně. Na prsteníku ze strany dlaně na prvním článku je řezná rána 16 mm a na malíku na prvním článku je řezná rána v délce 15 mm.

Ve znaleckém posudku OKTE PČR, Krajského ředitelství policie Jihomoravského kraje v Brně, který byl podán dne 20. 11. 2014, vyplývá, že profil DNA podezřelého Jiřího H. vykazuje shodu s profily DNA zajištěných z biologických stop v rámci ohledání trolejbusu, trolejbusové zastávky i trasy z místa činu k předmětné trolejbusové zastávce a zejména v krevních stopách zajištěných na místě činu, tedy pavlačové chodbě panelového domu. V doplnění ze dne 22. 02. 2015 vyplývá, že profil poškozeného Petra M. vykazuje shodu s profily DNA zajištěných z biologických stop zajištěných na oděvu obviněného Jiřího H.

Na podkladě příkazu soudce Okresního soudu ve Zlíně byl v místě bydliště podezřelého zajištěn mj. jednostranně broušený kuchyňský nůž o celkové délce 32 cm, s čepelí o délce 22 cm a šířce čepele 2,5 cm a pánská bunda, která byla v místech levého

i pravého rukávu, v oblasti obou kapes a v oblasti spodní části zipového zdrhovadla potřísněna zaschlou červenohnědou tekutinou charakteru krve.

Z tohoto důvodu bylo dle ustanovení § 160 odst. 1 TŘ zahájeno trestní stíhání Jiřího H. pro spáchání zvlášť závažného zločinu „Vražda“ podle ustanovení § 140 odst. 2 TZ. Při opětovném výslechu podezřelého se k vraždě Petra M. doznal, bez vyjádření lítosti nad spáchaným skutkem.

Zkoumání duševního stavu Jiřího H.

Na základě konstatování znalce v oboru zdravotnictví, odvětví klinická psychiatrie vyplynulo, že obviněný Jiří H. v době spáchání předmětného jednání trpěl závažným duševním onemocněním, kdy ovládací i rozpoznávací schopnosti byly zcela vymizelé. V předmětné době se nacházel v akutní fázi onemocnění, doprovázené výskytem bludů, a halucinací, zejména paranoidního charakteru. Dále bylo zjištěno, že psychotická organizace osobnosti obviněného je trvalého charakteru. Vzhledem k tomuto duševnímu onemocnění nebyl obviněný schopen reálně vnímat a chápat smysl trestního řízení a byl podán návrh k zastavení trestního stíhání z důvodů uvedených v ustanovení § 172 odst. 1 písm. e) TŘ. Následně byla usnesením Krajského soudu Brno Jiřímu H. uložena zabezpečovací detence.

Závěr

Vyšetřování případu odhalilo motiv jednání pachatele, který svou oběť považoval za vůdce sekty, která má negativní vliv na jeho sexualitu. Po dobu asi tří let prohluboval svůj negativní vztah a předsudky k poškozenému a skládal myšlenky na jeho zabití. Během této doby zjistil bydliště poškozeného a nejméně ve dvou případech jej i skrytě navštívil.

Zároveň je dokladem profesionální a kvalitní práce kriminalistů, díky které byl případ objasněn během šesti dnů. Pečlivým a řádným ohledáním místa činu bylo vyhledáno a zajištěno dostatečné množství kriminalistických stop, které byly následně podrobeny kriminalistickému zkoumání. Systematickým vyšetřováním byl dále zjištěn podrobný popis pachatele a jeho pohyb bezprostředně po činu. Z tohoto důvodu bylo provedeno i širší ohledání místa činu, kdy za zmínku stojí vyhledání a zajištění upotřebitelných biologických stop v prostředku hromadné dopravy.

Závěr

Celý proces dokazování v průběhu trestního řízení je založen na aplikaci nejmodernějších poznatků vědy, techniky, ale také umění a řemesel. Zejména při vyhledávání, zajišťování, zkoumání a následném hodnocení kriminalistických stop je nepostradatelná přítomnost policejních specialistů z kriminalisticky relevantních míst, jejichž činnost přináší důkazní materiály do konkrétních kauz.

V úvodu bakalářské práce byl stanovený cíl, ozřejmit a věcně zhodnotit tuto náročnou problematiku v podmínkách PČR. Kriminalistická technická a znalecká činnost byla vyložena v širším historickém kontextu. Zároveň zde bylo popsáno a objasněno základní pojmosloví a zásady kriminalistické technické činnosti.

Metody a postupy využívané kriminalistickými technikami při vyhledávání a zajišťování kriminalistických stop v rámci ohledání místa činu byly popsány na základě teoretických, ale i praktických znalostí získaných konzultací s odborníky specializovaných pracovišť policie Zlínského kraje.

Komplexně byla zhodnocena znalecká činnost, která je prostřednictvím vysoce odborných a vědeckých vědomostí znalců a odborníků nenahraditelnou součástí trestního řízení. Byla tak popsána nejen osoba znalce a výsledné formy jeho činnosti, ale i znalecká pracoviště Policie České republiky.

Kriminalistické genetické zkoumání, které je nejvyužívanějším zkoumáním v rámci Policie České republiky se stalo neodmyslitelnou a velice důležitou součástí v objasňování trestné činnosti. Potenciál molekulární genetiky však zatím není vyčerpán. Kriminalistické genetické zkoumání je neustále zdokonalováno, což vede k rozsáhlejšímu praktickému využití. V práci jsou vysvětleny hlavní principy analýzy DNA a související kriminalistická technická činnost, zejména specifika vyhledávání a zajišťování biologických stop.

V bakalářské práci byl v teoretické úrovni vytvořen souhrnný přehled o kriminalistické technické a znalecké činnosti v podmínkách PČR. Z praktického hlediska bylo zjištěno několik nedostatků, které negativně ovlivňují tuto specifickou činnost.

Zejména v oblasti zajišťování biologických stop bylo zjištěno, že používáním nevhodných souprav pro jejich zajištění může dojít k jejich kontaminaci. Takové jednání může znesnadnit nebo dokonce znemožnit kriminalistické zkoumání. Další riziko kontaminace nastává při nedbalostním jednání osob pohybujících se v místech kriminalisticky relevantní události.

Z tohoto důvodu je nezbytné dodržování základních zásad, striktních bezpečnostních postupů a vhodných prostředků. Soupravy pro odběr biologického materiálu musí být k tomuto účelu certifikovány a označeny jako „*human DNA-free*“. Deklarace výrobce o sterilitě užitých prostředků není dostačující, což bylo prezentováno na skutečném případě.

Současně je nutné důsledné používání ochranných prostředků jako jsou rukavice, ústní rouška a ochranný oblek. V praxi se však jako problémové může jevit období prvotního zásahu na místě činu. Prvotní a neodkladné úkony na místě činu jako jsou ochrana života a zdraví osob, popřípadě zabránění škodlivých následků mají nejvyšší prioritu.

I přesto je však potřeba dbát, aby místo činu, předměty a kriminalistické stopy byly co nejméně narušeny s ohledem na pozdější ohledání. Pro snížení těchto negativních jevů je vhodné vybavení všech hlídek PČR kvalitním kamerovým zařízením implementovaným do služebního stejnokroje, tak aby bylo možné zachytit skutečný stav na místě činu před samotným zásahem. Vybavení hlídkových služebních vozů potřebným ochranným materiálem a proškolení policistů v rámci celoživotního vzdělávání.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. MATES, P., HORZINKOVÁ, E., HROMÁDKA, M., RAJMAN, J. *Nové policejní právo - právní předpisy s komentářem*. Praha : Linde Praha a.s., 2009. 344 s. ISBN 978-80-7201-743-0.
2. MUSIL, J. a kol. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. 583 s. ISBN 80-7179-878-9.
3. STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická technika*. 3. vyd. Plzeň : A. Čeněk, 2012. 446 s. ISBN 978-80-7380-409-1.
4. CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky* Plzeň : A. Čeněk, 2005. 536 s. ISBN 80-86898-36-9.
5. STRAUS, J., VAVERA, F. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem II*. Praha : Police history, 2005. 347 s. ISBN 80-86477-28-2
6. STRAUS, J. a kol. *Kriminalistika, kriminalistická technika*. 2. vyd. Praha : PA ČR, 2006. 301 s. ISBN 80-7251-216-1.
7. STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. a kol. *Kriminalistická identifikace osob*. Praha : PA ČR, 2008. 88 s. ISBN 978-80-7251-287-4.
8. NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha : Eurounion, 2004. 328 s. ISBN 80-7317-036-1.
9. CHMELÍK, J. a kol. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň : A. Čeněk, 2005. 308 s. ISBN 80-86898-42-3.
10. HLAVÁČEK, J., PROTIVINSKÝ, M. a kol. *Praktická kriminalistika*. Praha : KÚP, 2006. 240 s.
11. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vyd. Praha : Linde, 2007. 750 s. ISBN 80-7201-641-5.
12. MUSIL, J., KRATOCHVÍL, V., ŠÁMAL, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 1079 s. ISBN 80-7179-678-6.
13. GRIBBIN, J. *Pátrání po dvojité šroubovici*. Praha : Columbus, 2007. 421 s. ISBN 978-80-7249-193-3.
14. CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vyd. Praha: Linde, 2004. 829 s. ISBN 80-7201-463-3

Elektronické zdroje

1. VANĚK, D. Evropu obchází strašidlo – strašidlo kontaminace. In *Vesmír* [online]. 2012, roč. 91, č. 4 [cit. 2018-01-12]. Dostupné z WWW: <<https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2012/cislo-4/evropu-obchazi-strasidlo-strasidlo-kontaminace.html>>.
2. CVRČKOVÁ, F. Podivný případ ženy bez tváře. In *Vesmír* [online]. 2009, roč. 88, č. 5 [cit. 2018-01-12]. Dostupné z WWW: <<https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2009/cislo-5/podivny-pripad-zeny-bez-tvare.html>>.
3. MAKOVEC, P., HRADIL, R. Molekulárně genetická expertizní vyšetření v laboratořích Policie České republiky. In *Kriminalistika* [online]. 2002, roč. 2002, č. 2 [cit. 2018-01-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/soubor/2002-zip.aspx>>.
4. ŠÍPEK, A. Genetika obecně. In *Genetika – Biologie* [online]. 2012, [cit. 2018-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://genetika-biologie.cz/genetika-obecne>>.
5. ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Expertizní obory: Kriminalistický ústav Praha* [online]. Policie ČR, © 2018 [cit. 2018-02-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/kriminalisticky-ustav-praha-expertizni-obory.aspx>>.
6. ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Kriminalistický ústav Praha: O nás* [online]. Policie ČR, © 2018 [cit. 2018-01-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/o-nas-56.aspx>>.
7. LT SEZAM. Forensic equipment. *Katalog kriminalistické techniky* [online]. [cit. 2018-01-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.krimi-ltsezam.cz/cs/>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 345-464. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>>. ISSN 1211-1244.
2. ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním. In *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1961, částka 66. Dostupné také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=1101>>

3. ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 91, s.4086-4116. Dostupné z WWW:
<<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5332>>. ISSN 1211-1244.
4. ČESKO. Zákon č. 36 ze dne 6. dubna 1967 o znalcích a tlumočnících. In *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1967, částka 14, s. 125-129. Dostupné také z WWW:
<<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=1453>>.
5. ČESKO. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Vyhláška č. 37 ze dne 17. dubna 1967 k provedení zákona o znalcích a tlumočnících. In *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1967, částka 14, s. 130-135. Dostupné také z WWW:
<<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=1453>>.
6. ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 100 ze dne 7. prosince 2001 ke kriminalistickotechnické činnosti Policie České republiky. 2001.
7. ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 77 ze dne 5. června 2009 kterým se upravuje věcná, funkční a místní příslušnost znaleckých pracovišť Policie České republiky. 2009.
8. ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 175 ze dne 22. července 2016 o odborné způsobilosti k vykonávání znalecké a kriminalistickotechnické činnosti. 2016.
9. ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Rozkaz ředitele Kriminalistického ústavu Praha č. 3 ze dne 7. ledna 2011 k vyloučení kontaminace vzorků a stop. 2011.
10. ČESKO. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Pokyn policejního prezidenta č. 275 ze dne 15. prosince 2016 o identifikačních úkonech. 2016.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

- Statistické údaje o znalecké a kriminalistickotechnické činnosti Policie České republiky za rok 2016,

Seznam zkratek

PČR – Policie České republiky

OČTŘ – orgány činné v trestním řízení

KÚP – Kriminalistický ústav Praha

OKTE – Odbor kriminalistické techniky a expertiz

TŘ – Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním

ZoPČR – zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky

ZP PP – závazný pokyn policejního prezidenta

Seznam obrázků

Obr. č. 1 Hans Gross

Obr. č. 2 Eugen Francois Vidocq

Obr. č. 3 Alphonse Bertillon

Obr. č. 4 Ladislav Havlíček

Obr. č. 5 Dvoušroubovice DNA

Obr. č. 6 Souprava Megamaxx

Obr. č. 7 Modré záření po aplikaci Bluestar na krev

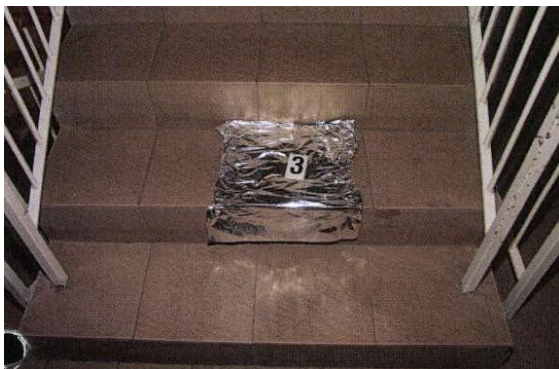
Přílohy

- I. Fotodokumentace místa činu kazuistiky - „Od předsudků k vraždě“
- II. Fotodokumentace rozšířeného místa činu (trolejbus) kazuistiky - „Od předsudků k vraždě“
- III. Fotodokumentace z domovní prohlídky obviněného kazuistiky - „Od předsudků k vraždě“

Zajištěná pachová stopa na vstupních dveřích.

Zajištěná pachová stopa na schodišti.

Spojovací dveře na úrovni bytů – zajištěná biologická stopa.

Pohled na místo činu

Pravá ruka poškozeného – zajištěna mikrostopa, biologická stopa (vyškrab z pod nehtů) a pachová stopa.

Detail bodnořezného poranění poškozeného

Celkový pohled k sedadlu, kde byly nalezeny stopy

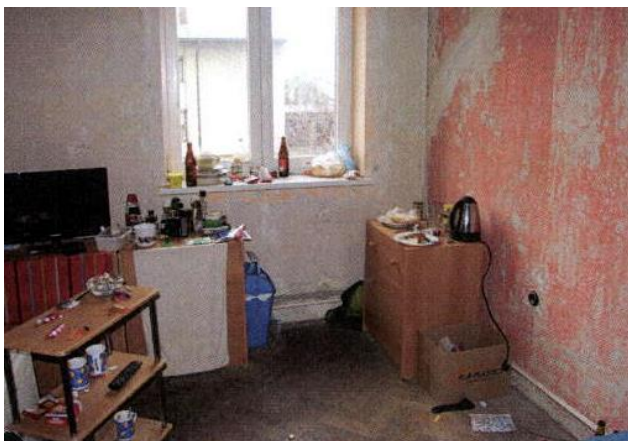

Pohled na podlahu, kde jsou hnědočervené šmouhy

Pohled do pokoje obviněného

Detail zajištěné věci – kuchyňský nůž

Detail červenohnědé skvrny na levém rukávu zajištěné bundy

